

Óbudai Egyetem
Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

Pályaválasztás a sportkarrier közben/után

SZAKDOLGOZAT

OE-KVK-TMPK
2022

Hallgató neve: **Guberné Czimer Andrea**
Hallgató törzskönyvi száma: **T009794/FI12904/K**

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Óbudai Egyetem
Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

SZAKDOLGOZAT FELADATLAP

Hallgató neve: Guberné Czimer Andrea
Szakdolgozat száma: SZD22032414207588
Törzskönyvi száma: T009794/FI12904/K

Neptun kódja: [REDACTED]

Szak: pályaorientáció szakterületen pedagógus szakvizsgára felkészítő
Specializáció:

A dolgozat címe: Pályaválasztás a sportkarrier közben/után
A dolgozat címe angolul: Career guidance after sports career in Hungary
A feladat részletezése:

1. A sportolók pályaaorientációjának fontossága
2. Sportolók pályaválasztásának sajátosságai
3. A sportolók pályaaorientációjának támogatási módszerei, lehetőségei Magyarországon
4. A sportolói pályaaorientáció folyamata, jellemzői a vélemények alapján
5. Összegzés; következtetések levonása, javaslatok megfogalmazása

Intézményi konzulens neve: Dr. Sanda István Dániel

A kiadott téma elévülési határideje: 2023. 05. 15.

Beadási határidő: 2022. 05. 15.

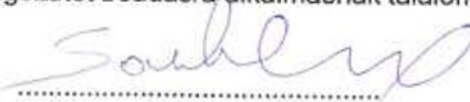
A szakdolgozat: Nem titkos.

Kiadva: Budapest, 2022. 03. 30.

.....
Intézetigazgató

A dolgozatot beadásra alkalmasnak találom:

.....
belső konzulens

.....
külső konzulens

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

KANDÓ KÁLMÁN VILLAMOSMÉRNÖKI KAR
TREFORT ÁGOSTON MÉRNÖKPEDAGÓGIAI KÖZPONT

HALLGATÓI NYILATKOZAT

Alulírott hallgató kijelentem, hogy a szakdolgozat saját munkám eredménye, a felhasznált szakirodalmat és eszközöket azonosíthatóan közöltem. Az elkészült szakdolgozatban található eredményeket az egyetem és a feladatot kiíró intézmény saját céljára térítés nélkül felhasználhatja, a titkosításra vonatkozó esetleges megkötések mellett.

Budapest, 2022. május

.....
hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

1. A sportolók pályaorientációjának fontossága	7
2. A sportolók véleményének felmérése a pályaorientáció folyamatáról, jellemzőiről	11
2.1. Kérdőív	11
2.2. Interjú	13
3. Sportolók pályaorientációjának sajátosságai	14
3.1. Életkor	14
3.2. Iskolai tanulmányok	16
3.3. Érdeklődés hiánya a pályaorientáció iránt a sportolói pályafutás alatt.....	17
3.4. Személyes kompetenciák	19
3.5. Anyagi helyzet	20
3.6. Kapcsolatok	23
3.7. Nyelvismeret	24
4. A sportolók pályaorientációjának támogatási módszerei, lehetőségei Magyarországon	26
4.1. Irányelvek.....	27
4.2. Sportakadémia	30
4.3. Olimpikon Életút Program.....	33
4.4. Olimpiai járadék	34
4.5. Európai jó gyakorlatok a kettős karrierre	35
4.6. Magyarországon alkalmazható kettős karrier modell	38
5. Összegzés	41
6. Summary	44

Bevezetés

A sport ma már hozzátartozik az európai ember jólétéhez. A fizikai aktivitás hozzájárul az egészségmegőrzéshez és a lelki egyensúly kialakításához is. A rendszeres mozgás segítségével elkerülhető a túlsúly kialakulása, ami csökkenti a szív-és érrendszeri megbetegedéseket, a népbetegségnek számító cukorbetegség kialakulását. A sportolás elősegíti többek között a szolidaritás, becsületesség, csapatszellem kialakulását is.

„Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) felnőttek számára napi minimum 30 perc, gyermekek számára 60 perc mérsékelt fizikai aktivitást javasol (beleértve, de nem kizárólag sportolást).”¹

Egy nemzet sportolását segíti elő, ha egy sportágban világhírű eredményeket ér el az élsportoló. Szilágyi Áron három olimpián szerzett aranyérme után megnőtt a vívás iránt érdeklődő fiatalok száma, de a gyorskorcsolyában az utóbbi időkben elért fantasztikus eredmények - elsősorban Liu testvéreknek köszönhetően – is növelik a sportág népszerűségét. A vízilabdát sem választanák olyan sokan sportáguknak, ha nem teljesítene jól évtizedek óta világszinten a magyar vízilabda válogatott. Hosszú Katinka úszó sem csak az életével hívja fel magára a figyelmet, hanem jó eredményeinek hatására gyermekek százai kezdték el az úszást. A férfi és női kézilabda csapatok sikerei után sem csak az adott városban kezdenek el sportolni a fiatalok, hanem az egész országban. Ne felejtsük el a labdarúgó válogatott 2016-os franciaországi sikerét sem, amikor az ország egy emberként szurkolt a győzelemért, és ami után többen mentek le a közeli focipályákra rúgni a labdát. Ne feledkezzünk meg a paralimpikonokról sem, akik hatalmas küzdeni vágyásukkal, kitartásukkal, mintát adnak a sérült és az ép emberek számára is. Az élsportolók példaképpé válnak a fiatalok és a kevésbé fiatalok számára. A sportoló fiatalok életéből pedig nem tűnik el a sportolás szenvedélye felnőtt korukban sem.

Az előbbiek miatt nagyon fontos, hogy az élsportoló életvitelével, későbbi életében is mintául szolgáljon. Nincs szomorúbb annál, mint amikor az egykor ünnepezt személy elzúllik, esetleg bűncselekményt követ el. Ennek elkerülését segítheti, ha a sportolói életút után is megtalálja helyét az életben, számára is fontos, hasznos és érdekes munkát

¹ Fehér Könyv a Sportról, Az Európai Közöségek Bizottsága, Brüsszel, 2007

talál, melyben kiteljesedhet. Ezt segíti a pályaorientáció. A tudatos és sikeres pályaválasztás szerepét és fontosságát ma már számos európai és magyar törvény is hangsúlyozza, melynek megoldását a „dual carrier - kettős karrier” megvalósításában látják.

Ennek a modellnek a lényegéről, szerepéről, szükségességéről, magyarországi működésének ismertetéséről szól a dolgozatom.

1. A sportolók pályaaorientációjának fontossága

Sportolónak értelemszerűen azt a személyt nevezhetjük, aki sporttevékenységet folytat. A sportolóknak többféle jogállása létezik a 2004. évi I. törvény a sportról alapján:

- versenyszerűen sportoló
 - o hivatásos sportoló
 - o amatőr sportoló
- szabadidő-sportoló

Dolgozatomban a hivatásos sportolókkal foglalkozom. „*Hivatásos sportoló az a versenyző, aki jövedelemszerzési céllal foglalkozásszerűen folytat sporttevékenységet.*”²

A sportoló sportpályafutása már kiskorban elkezdődik. Ekkor még nem beszélhetünk hivatásos sportolóról, hiszen még tanuló, szülői felelősség a megfelelő ételszükséglet biztosítása. Serdülőkorban kezd kiderülni a sportoló gyerekekről, hogy kiből lesz profi sportoló, ki tudja majd a sportolást foglalkozásszerűen is űzni. A tanulást befejezve alakul ki a hivatásos sportolói státusz. Addig tekintjük hivatásos sportolónak a versenyzőt, amíg be nem fejezi pályafutását. Az, hogy mennyi ideig tart a hivatásos sportolói státusz, függ a sportágtól és az egyéni alkattól, eredményektől valamint a sérülésektől. Ha sérülés nem jön közbe, akkor a sportolói pályafutás átlag 34 éves korig tart, ami még nem nyugdíjkorhatárt elérő életkor. Sőt, kb. 30 évnyi munkában eltöltött időre kell számítani. Emiatt szükség van a váltásra, a sportolói életről a munka világára kell váltani. (Faragó-Konczosné, 2017.)

Vannak ugyan olyan sportágak, amit szinte nyugdíjas korig lehet folytatni, pl. darts. Raymond van Barneveld 2019-ben 51 évesen vonult vissza³, de alig telt el egy bő év, és visszatért az élsportba⁴. Ugyanebben a sportágban a 68 éves szingapúri Paul Lim még mindig profi versenyző, és az aktuális világbajnok is 37 éves, aki ráadásul még nemrég kezdte a sportpályafutását, hiszen 29 évesen lett rögbi játékosból darts játékos. Sokáig üzhető világszínvonalon a snooker is. A világranglista vezető Ronnie O’Sullivan 46 éves,

² 2004. évi I. törvény a sportról I. fejezet 1. §. (4)

³ <https://24.hu/sport/2019/03/29/darts-raymond-van-barneveld-visszavonul/>

⁴ https://www.nemzetisport.hu/egyeb_egyeni/darts-ez-am-a-meglepetes-van-barneveld-januaban-visszater-2785637

2022. májusában nyerte meg a 7. világbajnoki címét, de a jelenlegi világranglista 7. helyezettje, John Higgins is hasonló korú, 47 éves. Hosszú ideig űzhető sportnak tűnik még a sakk is, de 50 éves kor felett már a legjobbak sem tudnak a világranglista élén maradni (pl. Anatolij Jevgenyevics Karpov utolsó nagy eredményét 49 évesen érte el).⁵

1. ábra: A hétszeres világbajnok Ronnie O'Sullivan⁶

Ezek a példák azonban nem általánosak, a sportolók többsége legkésőbb 40 éves kora előtt visszavonul, és ekkor kell megtalálnia helyét az életben, a munka világában. A sportoló élete ekkor óriási váltáson megy keresztül, valóságos gyászfolyamatot él át, hiszen teljesen ki kell szakadnia az addigi életéből, közösségéből. Ez a folyamat akkor könnyebb, ha már folyamatosan tervezte a civil életre való felkészülését a sportolói karrier alatt, és ha tudatosan vállalt döntés eredménye, nem pedig egy váratlan eseményből következő hirtelen váltásból ered. (Györfy, 2019)

Akármilyen okból kerül is sor a váltásra, a sportolót segíteni kell a pályaválasztásban, pályaorientációban. A két fogalmat 2016-ig a jogszabályok szinonimaként kezelték, holott a két dolog nem ugyanaz. A pályaválasztás kifejezés esetén a döntés egyszeri jellege hangsúlyozódik, míg a pályaorientáció esetében az egész életutat átölelő, folyamatos döntéseken alapuló rendszerről beszélhetünk. (Borbély-Pecze, 2010)

A pályaorientáció magában foglalja a szakmák megismerését, az önismeretet, az oktatási, képzési lehetőségek ismeretét és a munkaügyi, jogi, gazdasági, álláskeresési

⁵ https://hu.wikipedia.org/wiki/Anatolij_Jevgenyjevics_Karpov

⁶ https://www.eurosport.hu/snooker/ronnie-o-sullivan-meg-harom-vilagbajnoksagon-indul-mielott-visszavonul_sto8825150/story.shtml

ismereteket is. (*Az élethosszig tartó pályaaorientációs szakpolitika fejlesztése: Európai Kézikönyv*, 2013)

A jelenlegi oktatásra vonatkozó törvények a pályaaorientáció fogalmát használják az ellátandó feladatok során. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről a pedagógusok jogai és kötelezettségei között említi a pályaaorientáció feladatát⁷: „...*tanítványai pályaaorientációját, aktív szakmai életútra történő felkészítését folyamatosan irányítsa*”, ez nem lehet élethosszig tartó folyamat, mivel a pedagógus az iskolai oktatás megszűnését követően már nem találkozik a diákjaival.

A Nemzeti Alaptanterv a Technika és tervezés tantárgy keretében javasolja az 5-7. osztályokban a pályaaorientáció ismereteit, de ezt is letudja néhány üzemlátogatással, illetve az osztályfőnökökre, szaktanárookra bízva a személyes kompetenciák felmérésének segítségét.

A 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről részletesebben megfogalmazza a pályaaorientáció fogalmát⁸: „A pályaaorientáció olyan tevékenységek összessége, amely segíti az egyén személyes adottságainak és érdeklődésének megfelelő oktatással, képzéssel és foglalkoztatással kapcsolatos észszerű döntések meghozatalát és sikeres egyéni életút kialakítását.” Természetesen élethosszig tartó feladatról itt sem beszélhetünk, de folyamatként tekint a pályaaorientációs tevékenységre.

A sportolók is tankötelesek, így a pályaaorientációval kapcsolatos tanácsadást, ismereteket nekik is meg kell kapniuk iskolai keretek között. Kérdés, hogy elegendő-e ez számukra, vannak-e speciális igényeik a nem sportoló társakkal szemben? Nem lenne-e szükségük a későbbiekben is (legalább a sportolói pályafutás befejezésekor) hathatós pályaaorientációs tanácsadásra?

Sajnos sok olyan rossz példa van a világban, amikor a már befutott, jól megfizetett sportolók elszegényednek, eladósodnak, legtöbbször káros szenvedélyeik miatt. Néhány

⁷ 2011. évi CXCV. törvény 62. §. (1) l. pont

⁸ 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről 112. §. (1)

közülük: Evander Holyfield bokszoló⁹, Boris Becker teniszező¹⁰, Ryan Lochte úszó¹¹, Paul Gascoigne, Ronaldinho, Maradona¹² focisták. Természetesen ez a nem sportoló emberekkel is előfordul, de ők nem voltak előtte emberek ezreinek, millióinak példaképei világszerte.

A sportolói élet utáni helyes szakmaválasztással, a munka világába történő beilleszkedéssel, új cél kialakításával pedig talán elkerülhető lenne, hogy a sportoló a sportpályafutásához nem méltó életet éljen az élsport után. Ebben segíthet a pályaaorientációs tanácsadás.

⁹ <https://www.independent.co.uk/sport/general/others/boxing-holyfield-s-life-goes-under-the-hammer-8210385.html>

¹⁰ <https://www.origo.hu/sport/egyeni/20190712-az-eladosodott-boris-becker-elarvereztette-trofeait.html>

¹¹ <https://www.cnbc.com/2019/11/13/ryan-lochte-went-from-earning-millions-to-living-paycheck-to-paycheck.html>

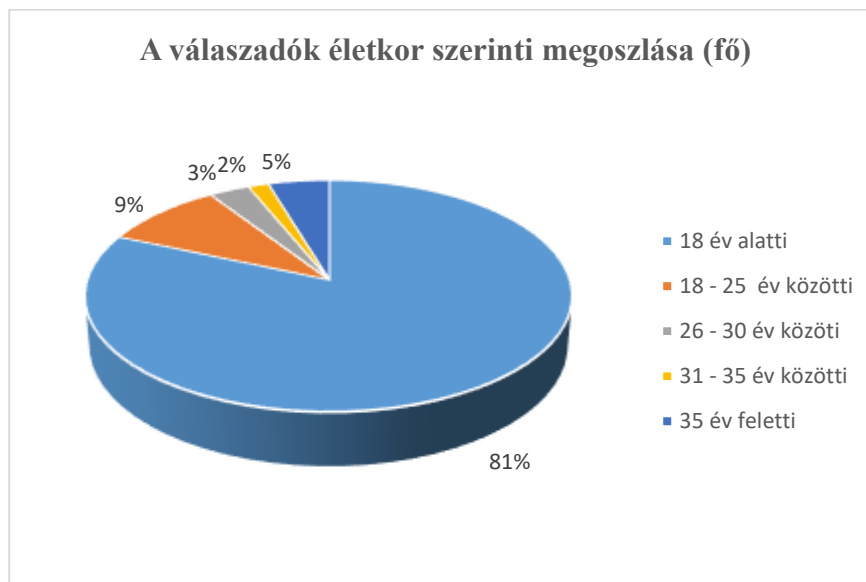
¹² <https://www.sportskeeda.com/football/5-legendary-footballers-went-rich-broke-ronaldinho-maradona>

2. A sportolók véleményének felmérése a pályorientáció folyamatáról, jellemzőiről

Szakdolgozatomban a sportolói életúttal kapcsolatos pályaválasztási, pályorientációs nehézségeket, jellemzőket primer kutatással mértem fel. Kétféle módszert használtam: kérdőívet és interjút. A primer kutatást szekunder kutatással is kiegészítettem. Jellemzően újságcikkekből kerestem ki azokat a válaszokat, amelyek segítik a kutatásomat.

2.1. Kérdőív

A kérdőíves adatgyűjtés előnye, hogy egyszerű, gyorsan kitölthető, sok emberhez eljuttatható, ezért alkalmaztam ezt a módszert is. A kérdőív eljuttatását és kitöltését is elektronikusan oldottam meg (google űrlap alkalmazásával), kitöltése anonim volt. A személyes ismeretségekre korlátozódott, így nem tekinthető véletlenszerűnek. A kérdőívet kitöltők jelentős része valamilyen módon Székesfehérvárhoz kötődik (itt él vagy itt sportol). 65 fő adott választ a kérdőívre. A kitöltők 81 %-a középiskolába jár, ezért magas az általános iskolai végzettségűek aránya.

2.ábra: Saját szerkesztés: A válaszadók életkor szerinti megoszlása

A sportágak szerinti kitöltési arány viszont nagyon változatos volt, még egy olyan sportág képviselője is kitöltötte, amiről nem is hallottam. Ez a sport az eventing, magyarul lovastusa, mely háromféle, különböző lovaglási tudást igénylő tusából áll: díjlovaglás, tereplovaglás, díjugratás.

Az összehasonlítás során az egyes sportágakat két csoportra osztottam: egyéni és csapatsportra. Csapatsportnak csak azt tekintettem, ahol egyéni indulás nem lehetséges (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, jégkorong, röplabda), a többi sportot egyéni sporthoz soroltam. Ezek között is lehet olyan sportág, ahol rendeznek ugyan csapatversenyt, pl. öttusa vagy sakk, de ezeknél a sportoknál a csapatverseny során is inkább az egyéni teljesítményeket adják össze, nem pedig a közösen végrehajtott sportot értékelik.

A kérdőív 21 kérdést tartalmaz, melyből 4 kérdés a válaszadók csoportjának szegmentálására szolgál. A nemre vonatkozó kérdést nem tettem fel, így a férfi-nő szerinti összehasonlítást nem fogom tudni elvégezni, mivel a téma szempontjából nincs nagy jelentősége. A csoport szegmentálására alkalmas kérdések: életkor, sportág, versenyszintje (megyei, országos vagy válogatott), illetve, hogy aktív játékos-e még.

A kérdőíves adatgyűjtés előnye ugyan, hogy a válaszadót a kérdező nem befolyásolja, így az objektív tud maradni, hátránya viszont, hogy a kérdés értelmezésekor a válaszadás pontosításakor sem lehet segítséget nyújtani. A téma feldolgozása inkább interjúkészítést indokolt volna, mivel nagyon sokféle tapasztalattal rendelkeznek a sportolók, nagyon egyéni, nagyon különböző életutat járnak be, ennek megfelelően másféle gondokkal, problémákkal szembesülnek. Annyi interjút készíteni, amennyiből már érdemes lett volna következtetéseket levonni, nem tudtam volna a rendelkezésre álló idő alatt, így maradt a kérdőív, általánosabb kérdésekkel. A kérdőív összeállításakor legtöbbször vegyes kérdéseket alkalmaztam, mellyel próbáltam a zárt kérdések hátrányát (csak az előre megadott válaszokból lehessen válaszolni) kiküszöbölni és legyen lehetőség a saját gondolataikat, meglátásaikat is leírni. Sajnos azonban ezzel a lehetőséggel nagyon kevesen éltek. (Köves – Párniczky, 1981)

A kérdőív az 1. mellékletben található.

2.2. Interjú

A kérdőíves felmérés hátrányainak kiküszöbölésére szükség volt néhány interjú elkészítésére is. Olyan, már nem aktív sportolókkal készítettem interjút, akik életpályája fordultatos volt, többszöri váltás után találtak rá szakmájukra. Egyikőjük ugyan még mindig nagyon fiatal, de ő már két különböző sportágban is kipróbálta magát: sakk és öttusa. Mindkét sportágában válogatott volt, korosztályában Európa bajnok lett. Gyerekkora óta tudatosan készült a sport utáni életre, amit semmiképpen nem a sportban képzelte el. Több iskolát kezdett el, jelenleg rövidesen a jogászképzést fejezi be.

Másik interjú alanyom focistaként többféle iskolába járt, állítása szerint nehéz volt számára a középiskola elvégzése. Ennek ellenére elvégezte a főiskolát turisztika szakon sportolói karrierje alatt. Hirtelen megszakadt sportolói pályafutása után külföldön kezdett dolgozni egy szállodában recepciósként. Külföldön egyre magasabb pozícióba jutott, mellette diplomát szerzett. Már külföldön szállodaigazgató lett belőle, majd a nemzetközi szállodalánc vezetése Magyarországra helyezte, az egyik itteni szállodájuk irányítását bízták rá.

Harmadik sportoló interjúalanyom válogatott tollaslabdázó volt. Még nincs egy éve, hogy befejezte az aktív sportolást. Sportolói pályafutása alatt két diplomát szerzett, egy környezetmérnököt és egy sportmenedzserit. A mérnöki diplomájára még nem volt szükség, mivel nem dolgozott benne, de nem is szeretne abban dolgozni. Még nem találta meg a helyét, mindenképpen állást szeretne majd változtatni.

A sportolók válaszait kiegészítendő kíváncsi voltam a „másik oldalra” is, ezért rövid interjút készítettem egy olyan iskola igazgatójával, melyben sporttagozatos osztály is van. Ebben az osztályba csak sportoló gyerekek járhatnak. Arra kérdeztem rá, hogyan látják pedagógusi oldalról a sportoló diákok pályaválasztásának lehetőségeit, miben tudják segíteni őket. Az iskola alapítványi fenntartású, mely szoros kapcsolatban van egy egyetemmel, ami egyébként a fenntartója is.

Ötödik interjúalanyom egy iskolai pszichológus volt, mert kíváncsi voltam arra, hogy munkája során mennyire veszik igénybe segítségét a pályaeorientáció során.

Az interjúk szövegét a 2. melléklet tartalmazza.

3. Sportolók pályaaorientációjának sajátosságai

A sportolók életútja eltér a nem sportolók életútjától abban, hogy biztosan jön egy életszakasz, mikor gyökeresen megváltozik az addigi életük. Ez a váltás szinte mindenkinek törést okoz, de hogy mekkorát, az több tényezőtől függ. A sportolók pályaválasztásának speciális jellemzői az alábbi okokból ered:

3.1. Életkor

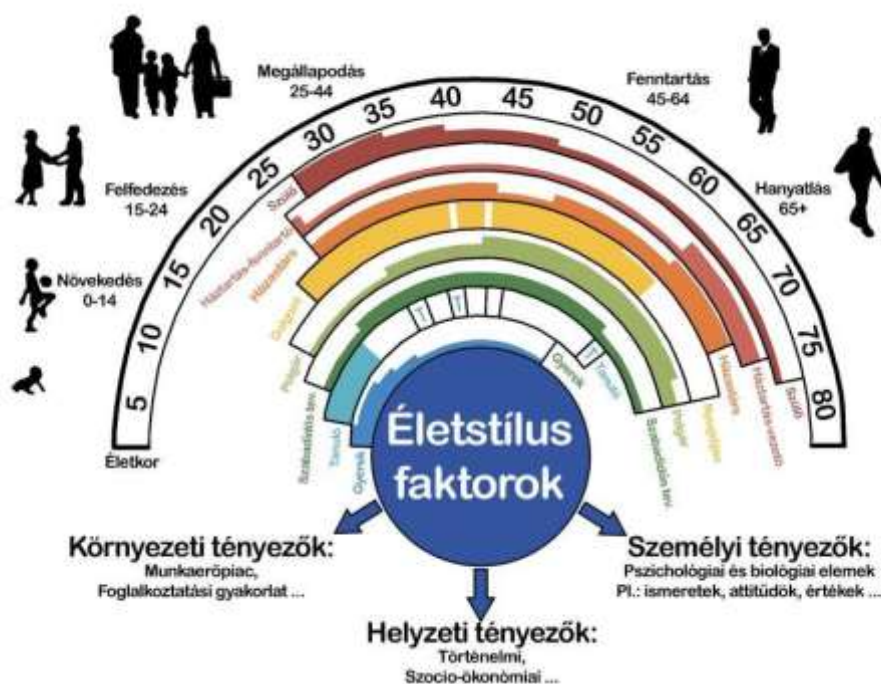
A tanácsadási elméleteket 5 fő csoportba sorolhatjuk (Móré, 2022):

- „a. pályaalakmasságra alapozó megközelítés,*
- b. személyiség pszichológiai mozgására épülő elméletek,*
- c. a döntést, mint centrális mozzanatot kezelő elméletek,*
- d. fejlődéselvet hangsúlyozó elméletek,*
- e. szociokulturális meghatározottságra épülő elméletek”*

Az elméletek közül a fejlődéselvet hangsúlyozó elméletek a pályaválasztás szakaszait az életkorhoz kötik. Két fő jeles képviselője Eli Ginzberg és Donald E. Super. Super öt fő fejlődési szakaszt különböztet meg a szakmai fejlődésben:

- a.) növekedés stádiuma (születéstől 14 éves korig, melynek alfázisai:
 - fantázia
 - érdeklődés
 - képességek
- b.) felfedezés stádiuma (15 – 24 éves kor), melynek alfázisai:
 - puhatolózás
 - átállás
 - kipróbálás
- c.) megállapodás stádiuma (25 – 44 éves kor), melynek alfázisai:
 - kipróbálási
 - stabilizáció
- d.) fenntartás stádiuma (45 – 64 éves kor)
- e.) hanyatlás stádiuma (65 éves kortól), melynek alfázisai:
 - lelassulás
 - visszavonulás

A fenti szakaszok, és az arra ható tényezők az alábbi ábrán jól követhetőek:

3. ábra Donald. E. Super életpálya szivárvány modellje¹³

A hivatásos sportoló ideális esetben később lép be a munkaerőpiacra mint a nem sportoló fiatalok. Amennyiben sportpályafutását nem töri ketté valamilyen nem várt esemény, akkor a sportoló kb. 34 éves kora körül kezdi el a felfedezés szakaszát, miközben a nem élsportolók már a megállapodás szakaszában járnak. Ebben az esetben nagyon lerövidül a felfedezés szakasza vagy sokkal későbbre tolódik a megállapodás szakasza. Ezen úgy lehet segíteni, hogy a sportolói pályafutás alatt is foglalkozni kell a pályaválasztással, munkával.

De az sem segíti a megalapozott pályaválasztást, mikor egy sérülésből vagy más okból kifolyólag hirtelen kell dönteni a munkaerőpiaci belépésről, váratlanul, felkészületlenül érve a sportolót. Ebben az esetben a felfedezés szakaszát fel kell gyorsítani. Ennek következményeként gyakran kerülhet sor a későbbi szakmai életpályája során váltásra.

¹³Pogátsnik Monika: Műszaki képzésben tanuló fiatalok pályaeérdeklődésének, pályaaattitűdjének alakulása és a pályaaorientáció szerepe, Doktori értekezés 2018.

A felmérésem során az derült ki, hogy azok, akik nem a sporttal kapcsolatos pályát szeretnék választani, azok már a sportpályafutás alatt is tudatosan készülnek a pályaválasztásra.

3.2. Iskolai tanulmányok

Az élsportolók nagy része elvégzi a középiskolát, azonban legtöbbjük sportosztályban vagy magántanulói státuszban. A gimnáziumi sportosztályok kerettanterve kis mértékben eltér az általános gimnáziumok kerettantervétől. A különbség annyi, hogy a sportosztályoknak nincs kötelező osztályfőnöki órájuk és a szabadon választott órák tematikája kötöttebb, kötelező a tanulásmódszertan óra, valamint sporthoz kötődő tantárgyakat is kell tanulniuk, pl. sportegészségtan, sportpszichológia.

A sportolók azonban többen hiányoznak az iskolából, edzőtáborok, versenyek miatt, így nagyon sokszor a számonkérés speciálisabb, tervezettebb, jobban körülhatárolt. Így az érdemjegyek kevésbé reálisak. Tudásuk jellemzően célirányosabb, szűkebb látókörűek. Nem véletlen, hogy továbbtanuláskor általában figyelembe veszik a sportolói múltat, és plusz ponttal kárpótolják az esetleges gyengébb érdemjegyeket. Egyetemi felvételnél pl. 10-30 pontot lehet kapni a verseny szintjétől függően. Olimpiai dobogós helyezés esetén pedig bármelyik egyetemre felvételt nyerhet a sportoló¹⁴. Ez ugyan jó dolog, mert megkönnyíti a felsőoktatási intézményekbe való bejutást, de nem pótolja a tudásbeli különbségeket. Fontos lenne a mentorálás, segítség a tananyag pótlásában.

A több hiányzásnak az is következménye, hogy lemaradhatnak számos olyan programról, ami nem szorosan a tanulással függ össze (pl. üzemlátogatás), de segítheti pályaválasztásukat. A sporttagozatos iskola igazgatónőjével készült riport is azt erősítette meg, hogy a sporttagozatosok részére ugyanúgy minden programot megszerveznek mint az általános gimnáziumba járók részére, sőt a sportolói pályaut megismerésére külön programokat is szerveznek (pl. sportolókat hívnak meg), de a hiányzások miatt ezen a versenyzők nem teljes létszámban, esetlegesen vesznek részt.

¹⁴https://www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/felveteli_tajekoztato/FFT_2022A/2_pontszamitas/24_tobbl_etpontok/247_sporteremeny

3.3. Érdeklődés hiánya a pályaorientáció iránt a sportolói pályafutás alatt

A legtöbb sportoló aktív sportpályafutása során erősen a sportolói tevékenységére koncentrál, így ideje, motivációja sincs a későbbi életét meghatározó szakmák megismerése iránt. A legtöbb sportoló sportolóként úgy gondolja, hogy szeretett sportágában fog dolgozni. Ez az esetek többségében igaz is, hiszen nagyon sok élsportolóból válik edző, játékvezető, játékosügynök vagy sportszervező. Ezekhez a foglalkozásokhoz is el kell azonban végezni iskolát, és egyáltalán nem biztos, hogy megvannak a kompetenciáik ezekhez a szakmákhoz. Nagyon ritka az az eset, amikor világhírű sportolóból világhírű edző válik. A választást nagyban befolyásolja, hogy a sportágukon kívül más szakmát nem ismernek. Emiatt a sporttal kapcsolatos szakmákon kívül általában olyan szakmát választanak, amit sportolói pályafutásuk alatt is láthattak: vendéglátásban vagy kereskedelemben helyezkednek el (pl. Kásás Tamás –vízilabdázó olimpiai bajnok¹⁵, Wichmann Tamás¹⁶ - világbajnok kenus, Gyepes Gábor¹⁷ - válogatott focista, a Verrasztó testvérek – úszók, de Usain Bolt olimpiai bajnok futó is éttermet nyitott Jamaicában és Londonban is¹⁸).

Amennyiben segítik őket az egyetemi tanulmányokban, akkor már a sportpályafutás alatt megszerezhetik a diplomájukat. Érdekes, hogy a '70-es évek végén, a '80-as évek elején volt egy korszak, mikor több élsportoló lett orvos, állatorvos, jogász, elsősorban a vízilabdások és az úszók közül (pl. Faragó Tamás, Csapó Gábor, Hargitay András, Wladár Sándor), sőt, mellette még a Testnevelési Főiskolán is szereztek edzői képezést. Dr. Faragó Tamás olimpiai bajnok vízilabdázó nyilatkozta: „Az egyetemi végzettség akkoriban teljesen természetes ismertetőjegye volt egy jó játékosnak. Amellett, hogy jól lőtt, csavart, úszott, elvégzett egy komoly egyetemet is. Példának okáért említhetem a montreali olimpiát, ahol az akkori tizenegy játékosból kilencnek volt valamilyen felsőfokú végzettsége, és közöttük heten voltunk doktorok.”¹⁹ Valószínűleg, ők még könnyebben össze tudták egyeztetni a profi pályafutást a tanulással mint a későbbi sportolók, illetve segítséget is kaptak az egyetemi tanulmányokhoz. Közös bennük, hogy

¹⁵ <https://turizmus.com/szallashely-vendeglatas/ettermet-nyitott-kasas-tamas-1122239>

¹⁶ https://index.hu/gazdasag/2018/06/12/wichmann_bezar_kazinczy_utca_2018/

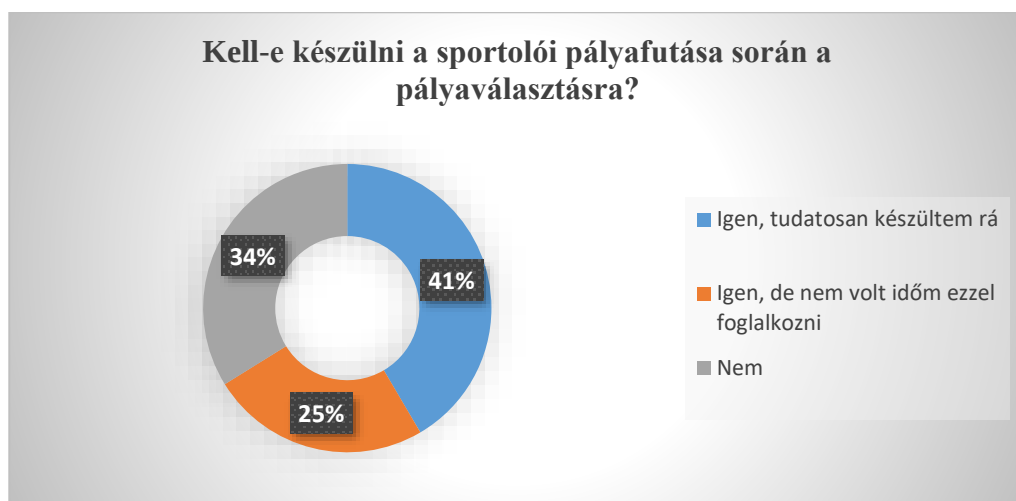
¹⁷ <https://www.blikk.hu/sport/magyar-foci/gyepes-gabor-focista-etterem-koronavirus-vendeglatas-munka/cjqyqq>

¹⁸ <https://www.travelo.hu/boresgasztro/20181119-nagybritannia-london-usain-bolt-ettermet-nyitott.html>

¹⁹ <https://unisport.hu/egyetem-allatorvoslas-es-persze-vizilabda/>

az orvosi, jogászi pálya mellett edzőként, szövetségi kapitányként és szövetségi elnökként is dolgoznak, dolgoztak.

A felmérés eredménye azt mutatja, hogy a sportolók 66 %-a érzi, hogy kellene a sport utáni szakmára felkészülni, de közülük 25 % nyilatkozta, hogy a sportolói lét mellett erre nincs ereje, ideje. A válaszadók 41 %-a készül tudatosan egy választott szakmára, a sportolói élet utáni életre.

4. ábra: Saját szerkesztés: A válaszadók véleményének megoszlása a sportolói pályafutás alatti pályaválasztás szükségességéről

Így szükségük lenne a támogatásra, a tanácsadásra. Ezt részben megkapják, elsősorban az iskolától és a sportegyesülettől. A kérdőívek és az interjúk alapján azonban az iskola a továbbtanulásban, a sportegyesület pedig a sporttal kapcsolatos szakmákra tud pontosabb információt adni. Aki viszont más szakmában gondolkodik, annak leginkább a szülők nyújtanak segítséget. Az általánosan elterjedt vélemény szerint a pályaválasztást a pszichológusok is segítik. A középiskolában dolgozó pszichológussal történt interjú során az derült ki, hogy nekik sem speciális tudásuk, sem idejük nincs a pályaválasztással foglalkozni.

Ezért többen jelezték, hogy a szakmák megismerésében lenne szükségük segítségre. A zárt világban, melyben sportolókként élnek, nem ismerik meg a szakmákat, így értelemszerűen nem is választják, pedig lehet, hogy alkalmasak lennének olyan szakmára

is, amit nem ismernek. Ezt igazolja, hogy nagyon kevés volt sportoló, élsportoló lesz mérnök, villanyszerelő, kőműves vagy varrónő.

3.4. Személyes kompetenciák

A sportolók közös jellemzője, hogy nagyon céltudatosak, jó az időbeosztási képességük, határozottak, bátrak. Ezek a személyiségvonások kellenek az élsporthoz. Ezeket a személyiségvonásokat sorolták fel a felmérésben részt vevők is magukról. Azt is jelezték a kérdőívekben, hogy többeket pszichológus is segíti abban, hogy magukat jobban megismerjék, önbizalmuk megfelelő legyen. Érdekes volt az interjúk készítése során, hogy majdnem mindegyik interjúalany fogalmazott úgy életük egyik lehetősége előtt, hogy „MIÉRT NE?” – vállalná el, váгна bele, kezdené el. Az ilyen döntések meghozatalához kellő kitartás, önismeret kell. Ők rendelkeztek vele.

Kérdés azonban, hogy ezek a tulajdonságok hasznosak-e a munka világában is. Más környezetben is tudnak-e magabiztosak maradni. Többen nyilatkozták már, hogy nehezen tudják elképzelni az életüket a sport után, mert addig „burokban” éltek, nem ismerték meg eléggé a sporton kívüli világot. Igaz, hogy a sport világában nagyon leterheltek, és az edzések, a versenyek erős ritmust adnak az életüknek, de magukért küzdenek, tudják, hogy mit miért csinálnak. És ez szabadságot is ad.

Az is jellemző, hogy az egyéni sportot űzők kevésbé képesek a csapatmunkára, nagyobb bennük a versenyszellem. A csapatsportok játékosaiiban jobban kialakul az együttműködési készség, a másik iránt érzett segítőkészség, hiszen ők nem egymás ellen, hanem együtt küzdenek a sikerért. Természetesen az azonos poszton játszóik között szintén kialakulhat a szükségesnél nagyobb rivalizálás a csapatba kerülésért, de ennek leküzdésében a csapattársak is segítségre lehetnek.

Az sem feltétlenül egyértelmű, hogy a sportolóként kialakult tulajdonságok mindegyike hasznos-e a munka világában. A kérdőíves felmérésben többen jelezték, hogy a kitartást tartják az egyik fontos tulajdonságuknak, ez a munka világában is hasznos tulajdonság, ugyanakkor a túlzott önbizalom, határozottság már nem feltétlenül válik előnnyé alkalmazottként. (*Faragó, 2021*)

Az interjúkból az a következtetés vonható le, hogy a sportolók a munka világában általában csak néhány évig bírják a kötött munkaidőt. Előbb-utóbb olyan munkakörökre váltanak, ahol vezetők lehetnek, vagy vállalkozásba kezdenek, ahol a „maguk urai” lehetnek. Ebben az esetben szintén előnynek számít a határozottság, magabiztosság, optimista szemléletmód.

Ebből az is következik, hogy a legtöbb sportolónak vállalkozási ismeretekre is szüksége lehet. A pénzügyi, vállalkozói ismeretek tananyag az iskolában, de az ott tanultak önmagukban nem elégségesek ahhoz, hogy teljesen önállóan, azonnal vállalkozásba fogjon bárki is. Ezen a területen szintén szükség van segítségre. Nem ritkán ezt úgy oldják meg a sportolók, hogy nem önállóan kezdenek vállalkozásba, hanem üzlettárssal együtt.

3.5. Anyagi helyzet

A versenyzők anyagi helyzete két módon befolyásolhatja a pályaválasztást: ha jó anyagi helyzetben vannak, vagy ha rossz anyagi helyzetben vannak. Nyilván az előbbi eset a ritkább, általában a népszerűbb sportok képviselőjénél fordul elő a kiemelkedő anyagi helyzet (pl. férfi labdarúgás), illetve külföldi pályafutás következményeként. Egy-egy esetben jelentősebb szponzori támogatás is előfordul, de ehhez már egyéb előnyös tulajdonság is szükséges (pl. szépség – Jakabos Zsuzsanna, úszó, vagy Cristiano Ronaldo, focista; szimpatikus egyéniség – Kapás Boglárka, úszó akivel több reklám is készült vagy Roger Federer teniszező, akinek több bevétele van a szponzoroktól mint a versenyzésből), és a szerencse sem árt (pl. Kenderesi Tamás, a 2016-os riói olimpia utáni spontán nyilatkozata: „Rám férne egy-két sajtoburessz” után szintén több ajánlatot kapott a gyorsétterem láncoktól).

A jó anyagi helyzet megkönnyítheti a pályaválasztást, hiszen könnyebb indítani egy vállalkozást, vagy egyszerűen csak befektetni a pénzt (pl. többen új ingatlanok építési projektjébe). De ekkor is fontos, hogy olyan dologgal foglalkozzon a sportoló amit szeret. Ellenkező esetben hamar kiég, nem találja helyét az életben és gyakran tragédiába is torkollik az élete. Farkas Péter Barcelonában, kötöttfogású birkózásban, 82 kg

súlykategóriában lett olimpiai bajnok mindössze 24 évesen.²⁰ Bohém, laza, felszabadultan versenyző fiú volt, ő volt az első, aki próbaként beleharapott az aranyérembe. Ezt a szokását azóta többen is folytatták. Az olimpiai cím után azonban elengedte magát, nem tudta megismételni korábbi sikereit. Abba hagyta a sportolást, utána egyre jobban lesüllyedt. Először kisebb rendőrségi ügyekbe keveredett, majd kábítószer-termesztés miatt vádat emeltek ellene, de a tárgyalásról megszökött, súlyosbítva ezzel a helyzetét. Egy évvel később, Andorrában kapták el, börtönbe került.

Érdekes eset Gedó György, boksztoló olimpiai bajnok (1972. München) élete is²¹. A sportpályafutása alatt és utána is segítették a sportolói pályafutás melletti életét üzletek bérbeadásával, de azok egy idő után nem voltak nyereségesek, és a '90-es évekre elszegényedett. Mivel nem egyedi eset volt az övé, ezért úgy próbálta felhívni a figyelmet a problémára, hogy adományért cserébe cipőt pucolt a Hősök terén.

5. ábra: Gedó György olimpiai bajnok cipőtisztítást vállalt Budapesten, a Hősök terén²²

²⁰ https://index.hu/sport/alapvonal/2020/06/05/farkas_peter_birkozas_1992_barcelona_aranyerem/

²¹ <https://szabadfold.hu/riport/cipoapolo-bokszfenomen-gedo-gyorgy-portreja-287651/>

²² Forrás: <https://www.origo.hu/sport/laza/20200320-gedo-gyorgy-olimpiai-bajnok-hosok-tere-cipopucolas-1990.html>

Nagy botrány lett belőle, mert az országnak is szégyen volt, hogy egy valaha méltán tisztelt és becsült sportoló nem tud megélni. Ennek hatására rövidesen bevezették az olimpiai érmesek, majd az olimpiai helyezettek nyugdíjkiegészítését. 2004-től pedig kidolgozták az olimpiai életjáradékot, amit már 35 éves koruktól kapnak az olimpiai érmesek és edzőik. Erről még lesz szó a későbbiekben a dolgozatomban.

Természetesen gond az is, ha a sportoló pályafutása után vagyon nélkül, ráadásul már idősebben vág bele a munka világába. Márpedig ők vannak többen, hiszen olimpiai érmes nem lesz mindenkié, és a legtöbb sportágban nem fizetik meg jól a versenyzőket. Nekik különösen fontos, hogy kellő vagyon hiányában szaktudással rendelkezzenek. Aki a sportpályafutása során nem képezte magát, annak hirtelen kell, szakmát szereznie. Ekkor már kisebb eséllyel kezdenek felsőfokú tanulmányokba, inkább alacsonyabb fokú végzettséget szereznek. A felsőfokú végzettséggel rendelkező válaszadók mindegyike már a sportolói pályafutás alatt tudatosan készült a sportolói élet utáni szakmára.

A felsőfokú végzettséggel nem rendelkező visszavonult élsportolók általában a vendéglátás vagy a kereskedelem területén próbálkoznak. Többeknek ez be is válik, hiszen az ismertségük ideig-óráig előnyt jelenthet ezekben a szakmában, ami átlendítheti a kezdeti nehézségeken. Ez azonban ilyen esetben kényszerválasztás lehet, így vagy további életük során nem a megfelelő szakmában dolgoznak, vagy szükség lehet pályamódosításra.

Ezekből is következik, hogy a pályaválasztás semmiképp nem tekinthető egyszerű alkalomnak, a sportolók esetében is szükség van a folyamatos tanácsadásra, lehetőleg egyénileg, hiszen minden sportoló életpályája más.

Érdekes ellentmondást láttam a kérdőíves válaszokban. A válaszadók többsége arra kérdésre, hogy van-e szükségük pályaválasztási tanácsadásra, azt válaszolta, hogy semmilyen segítséget nem igényel. Egy másik kérdésre, mely szerint szükség van-e sportolói pályafutás után pályaválasztási/módosítási tanácsadásra, jóval többen jelezték, hogy egyéni tanácsadásra lenne szükségük. Vagyis mintha jobban igényelnék a sportolói pályafutás végén/után a tanácsadást, mint a sportpályafutás közben. Mindenképpen hasznos lenne számukra a lifelong guidance, a teljes életutat támogató rendszer. A

rendszer az iskolában megtanult pályaválasztási kompetenciákon, az önreflexió képességén túl intézményesített segítséget is feltételez. (Borbély-Pecze, 2017)

3.6. Kapcsolatok

A sportolók közötti kapcsolatok mindenképpen erősségei lehetnek a pályaválasztásnak, illetve segíthetik a munkavállalás során. Sokszor a sportolóként rivalizáló ellenfelek közös vállalkozásba kezdenek, vagy egymást segítve építik fel pályafutásukat. Az interjú során is elhangzott, hogy ha két sportoló összetalálkozik pályafutásuk után egy munkahelyen, könnyebben megértik egymást, könnyebben beilleszkednek az új munkakörnyezetbe. Általában a bizalom is nagyobb egymás iránt, hiszen mindketten átérték a sporttal járó nehézségeket, és feltételezik, hogy emiatt a másokban is nagyobb eséllyel megvannak azok a tulajdonságok, amik bennük is. A kitartás, a stresszkezelés, a pozitív életszemlélet, az alázat tulajdonságai nagy eséllyel a másik sportolóra is jellemzők. Ezek a tulajdonságok pedig hozzátartoznak a jó munkavállaló tulajdonságaihoz is.

A sportolók kapcsolati tőkéje nem csak sportolói körön belül érvényesülhet, hiszen a szurkolók is könnyebben megbíznak az ismert vagy kevésbé ismert sportolóban, így szélesebb rétegre hatnak. Sokszor reklámarcként is felhasználják a volt sportolót. Láthatjuk, hogy több sportolóval pályafutásuk végeztével is szerződést kötnek arra, hogy képviselje terméküket, pl. adja hírül, hogy milyen személygépkocsit vásárolt vagy milyen öltönyben jár, melyik étterembe jár, melyik mozifilmet nézte meg (pl. Berki Krisztián olimpiai bajnok tornász). Vagy láthatjuk, hogy a mostanában divatos, tv-ben futó műsorokhoz is előszeretettel hívják a volt sportolókat (pl. Nagy Ő, főzőműsorok, álreality műsorok, de akár kulturális vetélkedőkbe is). Ezek a műsorok ugyan hosszú távú megoldást nem nyújtanak a későbbi pályaválasztásra, de meghosszabbíthatják a szakmaválasztás idejét, lehetőséget nyújtanak a felkészülésre.

Természetesen az ismertség hátránnyal is járhat. Előfordulhat, hogy magasabb elvárásnak kell megfelelnie a sportolónak mint egy nem sportoló munkavállalónak. Esetleg az is előfordulhat, hogy a médiaszereplés során nem annak látszanak, akik valójában, így önkéntelenül is csalódást okoznak a kollégáknak a munkahelyen.

Hátrány lehet az is, ha a sportoló megszokta, hogy legtöbbször sikeres, a befektetett munkájának előbb-utóbb meglesz az eredménye. A munka világában azonban nem mindig ennyire egyértelmű a helyzet. Így könnyebben élheti át a csalódást a sportoló.

Előny és egyben hátrány is az edzők, csapattársak, edzőtársak közötti szoros kapcsolat a pályaválasztás szempontjából. Előny, mert alaposan megismerheti a sportoló a sporthoz kötődő munkaköröket. Hátrány lehet azonban, hogy más szakmákat nem ismer meg, mivel a sporthoz kötődő szakmákon kívül más szakmákat nincs kitől látnia. A sportoló még a szűkebb családját is ritkán látja, így nincs kitől informálisan tájékozódni. Barátaik is általában a sportolók közül kerülnek ki, mivel közöttük érzi jól magát, közös az érdeklődési kör.

3.7. Nyelvismeret

Az idegen nyelv ismerete ma már mindenki számára nagyon fontos. A fiatalabb generációk közül akinek érettségije van, annak bizonyos szintű nyelvtudással rendelkeznie kell. Felsőfokú tanulmányok befejezésekor pedig szükséges a középfokú nyelvvizsga megléte is.

Ez tehát nem teszi egyedivé a sportolót. Ami viszont előnyös, ahogy az egyik válaszadó rávilágított, hogy a nyelvtudásuk a sportnak köszönhetően előbb lehet, mint a nem sportolóké. Sokszor előfordul, hogy a csapattársakkal, az edzővel nem magyarul beszélnek, így szinte munkanyelvvé válik az idegen nyelv, jellemzően az angol. Ugyanezt a hatást okozza az is, ha külföldi versenyek során beszélnek a csapattársakkal, a szervezőkkel. Ezáltal nem tananyag számukra az idegen nyelv, hanem hasznos tudás, amit fejleszteni szeretnének. Sokszor több hónapos, több éves külföldi tanulmányok vagy külföldre történő igazolás során tanulják meg az adott ország nyelvét.

A sporttagozatos gimnázium kerettantervét áttekintve, az tűnik fel, hogy nem csak az első, hanem a második idegen nyelv tanítását is magas óraszámban előírják.

Több olyan esetről is hallottam, hogy egy gyermek sportolását azért támogatják jelentősen a szülők, hogy a sport révén könnyebben hozzájusson gyermekük külföldi tanuláshoz, sportösztöndíjhoz. Emiatt is nagyon fontos a nyelvtudás.

A 2. interjúban, a labdarúgó sportoló interjújából az is kiderül, hogy mennyire fontos a nyelvtudás, és nem csak az angol. Az ő esetében egy remek lehetőséget nem tudott érvényesíteni, mert nem tudta az ország nyelvét (olaszt), és mivel nem tudott beszélni a sporttársakkal így nagyon egyedül, magányosan érezte magát. Emiatt hamar feladta az ottani sportpályafutását is, hazatért, és több igazi lehetősége már nem volt. Elmondása szerint, ha lett volna mellette valaki, aki segítette volna tanácsadással, a nyelvtanulással kapcsolatos nehézségek áthidalásában, akkor megküzdött volna a nehézségekkel. Az akkori döntését azóta is bánja.

4. A sportolók pályaaorientációjának támogatási módszerei, lehetőségei Magyarországon

A sportolók pályaaorientációnak kérdésével, problémájával egész Európában foglalkoznak. A felmérések szerint más országokban is ugyanazokkal a problémával szembesülnek az élsportolók a munkavállalással kapcsolatban mint Magyarországon. Nemzetközi kutatások bizonyítják, hogy a sportolók egyharmada 18 éves kora előtt abbahagyja a sportot, mert nem tudja összeegyeztetni a sportot a tanulással. Ez nem csak az egyén szempontjából hátrányos, hanem az ország szempontjából is, mert a tehetséges sportolóba fektetett energia kárba veszik. Nagyon fontos tehát, hogy a fiatal sportolók kapjanak segítséget a tanulásban, és érezzék, hogy ha bármikor abba kell hagyniuk a sportot (akár kiemelkedő eredmények nélkül is), nagyobb törés nélkül folytatni tudják az életüket. Erre kínál megoldást a kettős karrier modell.

A dual carrier (kettős karrier) modell lényege, hogy a sportolás mellett az élsportoló tanul vagy dolgozik. Természetesen ez nem megy segítség nélkül. A modellnek több előnye van:

- egészséggel összefüggő – kisebb stressz, mentális egészség
- a sport utáni élethez való könnyebb alkalmazkodás – rövidebb adaptációs időszak
- jobb jövőbeli foglalkoztatási kilátások
- szociális előnyök – szélesebb emberi kapcsolatok, magasabb szociális juttatások
- fejlődési előnyök – jobb feltételek az oktatásban, sportban, az élet egyéb területein

A kettős karrier európai bevezetéséhez az Európai Bizottság 36 Iránymutatást dolgozott ki. Az Iránymutatás lényege, hogy nem kötelező elemek az egyes országok számára, hanem a tagállamok döntéshozóinak figyelmét hívják fel a kettős karrier koncepciójára, amivel segíteni tudják a sportolókat. *(A sportolók kettős karrierjéről szóló Európai Unió irányelvek, 2012)*

4.1. Irányelvek

1. Iránymutatás – A népesség egy speciális csoportjának kell elismerni a sportolókat. Ez a státusz a következőket jelenti:

- a. Az élsporthoz köthető szereplők magas szintű együttműködése (pl. az oktatás képviselői, sportolókat képviselő szervezetek, üzleti élet képviselői és a kormányzati szervezetek);
- b. Az oktatási intézmények programjába, a munkaadók és a munkavállalók együttműködésébe bele kell építeni az élsportolók érdekeit;
- c. Támogatni kell az életút specializációt a késői és a korai specializálódó élsportot űző sportolók részére.

2. Iránymutatás – Szükséges, hogy a közhivatalok szervezeti egységek közötti osztályokat hozzanak létre, mellyel biztosíthatják a tehetséges fiatal sportolókra és az élsportolókra vonatkozó kettős karrier módszerek hatékonyságát.

3. Iránymutatás – A hivataloknak nemzeti sajátosságoknak megfelelő kettős karrier iránymutatásokat kell kialakítaniuk.

4. Iránymutatás – A sportszervezeteknek támogatniuk kell a sportolók kettős karrierjének megvalósulását.

5. Iránymutatás – El kell ismerni a kettős karriert építő sportolók rendszerének részeként a sportakadémiákat és az edzőközpontokat.

6. Iránymutatás – A sportakadémiák és az élsportolói edzőközpontoknak teljesíteni kell az alábbi követelményeket:

- egész életen át tartó tanulás stratégiájának alkalmazása;
- szakképzett oktatók;
- szolgáltatások nyújtása (az orvosi, a pszichológiai, az oktatási szolgáltatás mellett a karrierépítést támogató szolgáltatást is);
- biztonságos és hozzáférhető sportlétesítmények és szolgáltatások;
- átlátható sportolói jogok (pl. belső viselkedési kódex, ombudsman);
- a sportolók szociális támogató hálózatával szoros együttműködés (pl. szülők).

7. Iránymutatás – A kettős karrier koncepció népszerűsítése.

8. Iránymutatás – Minden sportolónak biztosítani kell:

1. A kettős karrier gyakorlatát.

2. Legyen elérhető a kettős karrier minden tehetséges fiatal sportoló, élsportoló és visszavonult sportoló számára.

3. A sportolók igényeinek megfelelő támogató szolgáltatások.

9. Iránymutatás – A sportcsapatok mellett dolgozó személyeknek kompetensnek és képesítettnek kell lenniük. Ezen személyek számára biztosítani kell a képzést.

10. Iránymutatás – A sporttal foglalkozó szervezetek ki kell, hogy dolgozzanak egy kettős karrier keretrendszer a sportszektor és az iskolák részére, melynek fő elemei: online oktatás, a kiegészítő konzultáció, speciális tanterv.

11. Iránymutatás – A korai specializációjú (korán elkezdett) sportokban (pl. korcsolya, torna, úszás) az utánpótláskorú sportolók számára speciális rendszert kell kialakítani az iskolai oktatási rendszeren belül.

12. Iránymutatás – Az oktatási intézmények részére, kettős karrierre vonatkozó keretrendszer kell kidolgozni.

13. Iránymutatás – A kettős karrier hatékony szervezése érdekében az oktatási és sporthivataloknak népszerűsíteniük kell az együttműködést a sportakadémiák és az oktatási intézmények között azok részére is, akik már teljesítették a kötelező tanulmányokat.

14. Iránymutatás – Ösztönözniük kell a sportszektor szereplőit, valamint a felsőoktatási intézményeket, hogy fejlesszenek ki kettős karrier életútvonalaikat.

15. Iránymutatás – Szükséges egy olyan akkreditációs rendszer kifejlesztése sportolókkal foglalkozó intézmények számára, amelyek részt vesznek a diáksportolók kettős karrierjének építésében.

16. Iránymutatás – Az oktatási intézmények együttműködését támogatni kell tanulási curriculum²³ céljából.

17. Iránymutatás – Hálózat felállítása olyan partnerekből, akik segítenek abban, hogy a sportolók optimálisan kombinálhassák sportkarrierjüket és szakmai karrierjüket. Optimális a nagyobb állami szervezet (pl. rendőrség) vagy a vállalkozás.

18. Iránymutatás – A kamarák segítségének igénybevétele abban, hogy felhívják a gazdasági szereplők figyelmét a kettős karrierre a munkaerő-piacon.

²³ konkrét oktatástervezési forma, amelyet precíz formák, összefüggések, teljesíthető tanulási célok alapoznak meg, melynek végrehajtása során a tanulási célok teljesülését ellenőrzik

- 19. Iránymutatás** – Minden érintettnek segíteni kell a visszavonuló sportolók számára a kiegyensúlyozott életutat.
- 20. Iránymutatás** – Bele kell építeni a kettős karriert a társadalmi párbeszéd tématerületei közé.
- 21. Iránymutatás** – A kettős karrier oktatási elemének részét kell képeznie a sportolóknak szóló alábbi témákban: sérülés-megelőzés, az élethez szükséges készségek, táplálkozás, egészséges életmód, és felépülési technikák.
- 22. Iránymutatás** – Mind nemzeti, mind nemzetközi szinten biztosítani kell az egészségügyi szervezetek egymással való szoros kommunikációját.
- 23. Iránymutatás** – Felül kell vizsgálni a biztosítási szolgáltatásokat a sportsérülések tekintetében.
- 24. Iránymutatás** – A kettős karrier különböző állomásait figyelembe vevő egységes anyagi támogatási rendszert kell felállítani a diák-sportolók számára.
- 25. Iránymutatás** – A kettős karriert támogató ösztöndíjprogramot kell kidolgozni.
- 26. Iránymutatás** – Szükséges a nem hivatásos élsportolók számára egy speciális (multi-sport státusz), amely minimális egészségügyi védelmet nyújt.
- 27. Iránymutatás** – Fontos feladat a különböző tagállamok nemzeti edzőközpontjainak és oktatási intézményeinek együttműködésének ösztönzése.
- 28. Iránymutatás** – Az Európai Unió feladata, hogy anyagi és szervezési támogatást biztosítson a kettős karrier mobilitási hálózatainak fejlesztése és működtetése céljára azon sportolók részére, akik más tagországban folytatják tanulmányaikat.
- 29. Iránymutatás** – Szükséges egy olyan nemzetközi konzorcium létrehozása, melynek célja az élsportolók számára közös tantervek és oktatási programok kifejlesztése. (pl. közös diplomát kibocsátó programok).
- 30. Iránymutatás** – Rendszeres belső ellenőrzések és külső monitoring támogatása.
- 31. Iránymutatás** – Nemzeti minősítési védjegy kifejlesztése a kettős karriert támogató intézmények számára.
- 32. Iránymutatás** – Fontos feladat a már meglévő sportolói bizottságok és szervezetek tájékoztatása, hogy a kettős karrier szolgáltatásokról szóló információk eljussanak a sportolókhöz edzések és versenyek alkalmával.
- 33. Iránymutatás** – Létre kell hozni egy vagy több olyan európai kettős karrier hálózatot, amely összehozza a sportszervezeteket, az oktatási intézményeket, a sportolókat, az

edzőket és a vállalkozásokat képviselő szereplőket abból a célból, hogy tovább terjesszék ezeket az Iránymutatásokat.

34. Iránymutatás – A sport- és oktatási hivatalokban működni kell egy értékelési és monitoring rendszernek, hogy követni tudják a kettős karrier gyakorlatok bevezetésének haladását.

35. Iránymutatás – Támogatni kell a kettős karrier programok nemzetközi kutatását.

36. Iránymutatás – Előre kidolgozott indikátorlista alapján vizsgálni kell a sportolói kettős karrier rendszerében végbement változásokat. *(EU Guidelines on Dual Careers of Athletes Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport Approved by the EU Expert Group "Education & Training in Sport" at its meeting in Poznań on 28 September 2012)*

4.2. Sportakadémia

A tehetséges magyar sportoló gyerekeknek lehetősége van arra, hogy sportolói pályafutásukat sportakadémián fejlesszék, amennyiben megfelelnek az akadémia által előírt sportolói követelményeknek. Az akadémiák létesítését a 303/2019. (XII. 12.) Korm. rendelet a sportakadémiákról szabályozza:

„A sportakadémia működésének célja, hogy keretet biztosítson azon fiatal tehetségeknek, akik vállalják, hogy részt vesznek a minőségi utánpótlás-nevelést biztosító akadémiai képzési rendszerben. A sportakadémia gondoskodik az akadémiai növendékek felkészítéséről, versenyeztetéséről, és segítséget nyújt a tankötelezettség teljesítése és az élsport összehangolásában.” (303/2019. (XII. 12.) Korm. rend)

Sportakadémia a látványcsapatsportágakban (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, jégkorong) és további 16 kiemelt sportágban hozható létre:

1. asztalitenisz	9. korcsolya
2. atlétika	10. ökölvívás
3. birkózás	11. öttusa
4. evezés	12. sportlövészet
5. judo	13. tenisz
6. kajak-kenu	14. torna
7. karate	15. úszás
8. kerékpár	16. vívás

Kézilabda sportágban legfeljebb 6, kosárlabda sportágban legfeljebb 4, labdarúgás sportágban legfeljebb 12, jégkorong sportágban legfeljebb 4, a kiemelt sportágakban legfeljebb 1 sportakadémia működhet.

A törvény részletesen leírja a sportakadémia feladatait. Ebben nagyon sok elem megtalálható az Iránymutatásokból.

- A sportakadémiára csak sportban kiemelkedő gyerekek kerülhetnek be, ahol magasabb színvonalú edzésben, felkészítésben vesznek részt. Egyéni fejlesztési tervet, karriertervet készítenek számukra.
- Akadémián csak szakképzett szakemberek dolgozhatnak, akiknek rendszeres továbbképzésben kell részt venniük.
- Nemzetközi együttműködés keretében versenyeken vesznek részt
- Magasabb szolgáltatásban részesülhetnek: egészségügyi vizsgálatok, folyamatos állapotfelmérés, sportpszichológiai szolgáltatás
- Élet és balesetbiztosítást kötnek a sportolóra
- Megfelelő iskolai körülményeket (pl. épületet, speciális tantervet, kollégiumot) biztosítanak számukra
- Szoros kapcsolatot tarthatnak fenn a táplálkozástudományi és egészségnevelési intézetekkel
- Ösztöndíjat biztosíthatnak a jó tanulmányi eredményt elérő sportolóknak

A felsorolt feladatok többsége azonban nem köthető a kettős karrierhez. Nem írja elő a törvény a pályaorientációs tevékenységet, a gyakornoki lehetőséget a munkavégzés során, a vállalkozói és/vagy munkavállalói ismeretek fokozottabb megismerését, nem vezeti be a sportolót a munka világába. Nem ad segítséget az egyéni tanrendhez, a hiányzások miatti pótláshoz.

A kettős karrier elemeiből egyedül a tanulási hajlandóságot értékeli: speciális tantervet ír elő (ami nagyon hasonlít a gimnáziumi tantervhez), és ösztöndíjat biztosít a jó tanulóknak. Ez a forma azoknak a sportolóknak jó, akik még halogatják a szakmaválasztást, elsősorban érettségig szeretnének tenni, és továbbtanulni egyetemre. A középfokú szakmák választásában nem nyújt segítséget.

Az első labdarúgó akadémia az MTK Sándor Károly Akadémiája volt, melyet 2001-ben alapítottak²⁴. 18 éven keresztül bentlakásos rendszerben működött Agárdon, ahol a környező iskolákban tanultak a sportolók. 2019-ben azonban Budapesten építettek sportlétesítményeket, és ott folytatják az akadémiát. Ekkor a budapesti Váci Mihály Kollégiummal kötöttek szerződést, ahol azok a sportolók, akik igénylik, bentlakásos rendszerben vehetnek részt az akadémia sportéletében. Az akadémia azonban csak a sportolói pályafutással foglalkozik. Úgy gondolom, hogy ebben visszalépés történt az agárdi bentlakásos rendszer után. Az edzéseken, versenyeken kívül csak a kollégiumban lakó versenyzőkkel foglalkoznak.

6. ábra: Sándor Károly Akadémia Agárdon²⁵, és a jelenlegi helyen Budapesten²⁶

Másik nagy intézmény Magyarországon a Puskás Akadémia²⁷, mely gyönyörű környezetben, Felcsúton található, szintén labdarúgás sportágban működik.

Az akadámián a sporttevékenységen kívül a labdarúgók életkörülményeivel, életmódjukkal is foglalkoznak a bentlakásos kollégium keretein belül. Az akadémia a felcsúti Letenyei Lajos Gimnázium, Technikum és Szakképző iskolával kötött szerződést a sportolók tanulásának biztosítására, ahol külön gimnáziumi sportosztály is működik, ahova csak az akadámián sportolókat veszik fel. Így könnyebben figyelembe tudják venni a sportolók elfoglaltságát. Az iskolában szakács, pincér, cukrász és gazda képzésen is részt lehet venni szakképző és technikumi szinten is, ahol igény esetén a sportolók is tanulhatnak.

²⁴ <https://www.sandorkaroly.hu/hu/akademia-bemutatasa>

²⁵ <https://www.mtkbudapest.hu/hu/galeria?page=50>

²⁶ <https://www.sandorkaroly.hu/hu/letesitmenyeink>

²⁷ <https://www.pfla.hu/?q=static/kollegium>

7. ábra: Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia, Felcsút

A legújabb, még építés alatt álló akadémia a Kovács Katalin Nemzeti Kajak-Kenu Akadémia. Sukorón lesz az akadémia központja. Az akadémia a csapatsportokban alkalmazott akadémiai rendszerben képezi majd az utánpótlás korú versenyzőket, bentlakásos módszerrel. Az akadémia a kajak-kenu sportág módszertani központja is lesz. Itt rendezik majd az utánpótlás és diákolimpiai versenyeket is.²⁸

4.3. Olimpikon Életút Program

A Magyar Olimpiai Bizottság Olimpikon Életút Programja olimpiára készülő válogatott sportolók és sportszakemberek számára nyújt segítséget. A programra azok jelentkezhetnek, akik felsőfokú tanulmányokat szeretnének folytatni. Sikeres pályázat esetén támogatják a sportoló

- felsőfokú tanulmányainak képzési költségét (120.000 Ft – 200.000 Ft/félév közötti összegben)
- egyéni tanulmányi rendjét
- tutor biztosítását

Ebben a programban a sportolót nem mint versenyzőt támogatják, hanem a tanulmányainak elvégzését segítik. Ebben az anyagiakon kívül megjelenik az egyéni tanulmányi rend és az egyéni oktatói fejlesztés biztosítása, ami óriási segítség a rengeteg edzésnek, versenynek kitett sportoló számára.

Ez a pályázat azonban csak a felsőfokú tanulmányokat folytatni kívánó sportolókat támogatja, akik középfokú szakmát szeretnének szerezni, azok erre a programra nem pályázhatnak. (<http://olimpia.hu/eletut-program>)

²⁸ https://www.sukoro.hu/index.php?pg=news_7_1574

4.4. Olimpiai járadék

Olimpián szép eredményeket elért sportolóink számára az állam járadékot biztosít, hogy díjazza azt a munkát, amivel a sportoló hazánk hírnevét öregbíti, valamint hogy biztosítsa számára a sportolói pályafutás utáni magasabb életszínvonalat.

Olimpiai járadék 1998. január 1-je óta jár a 35 év feletti olimpiai bajnokoknak és özvegyeinek életük végéig, a dolgozatomban már említett Gedó György akciója után, mely felhívta a figyelmet az olimpiai bajnokok sportolói pályafutásuk utáni rossz életkörülményeire. Egy későbbi törvénymódosítás után az olimpiai érmesek is kapnak járadékot, jelenleg az ezüstérmesek aranyérmeseknek járó összeg 70 %-át, a bronzérmesek az 50 %-át. Az aranyérmesek az előző évi bruttó átlagkeresetnek megfelelő összeget kapják havonta, ami jelenleg 433.700 Ft/hó. 2001-től az olimpiai érmesek edzői is kapnak járadékot, jelenleg a versenyzőjének járó összeget.

8. ábra: Olimpiai jelkép: öt karika²⁹

2018-tól valamennyi járadékra jogosító helyezése után megkapja a sportoló az összeget, tehát többszörösen is jár a járadék. 2021 óta a legtöbb olimpiai arany éremmel Kozák Danuta kajakos rendelkezik³⁰, 6 arany, 1 ezüst, 1 bronz érme után kap járadékot. A legmagasabb járadékot azonban a 101 éves Keleti Ágnes³¹ tornásznak folyósítják, aki olimpiákon öt arany, három ezüst és két bronz érmet szerzett.

Ez az összeg megoldhatja az olimpiai érmesek anyagi gondjait, ezzel is segítve pályaválasztásukat, kitolhatja döntés időszakát (akár életük végéig sincs szükségük arra, hogy dolgozzanak). Ez azonban nem oldja meg azt a problémát, hogy a 35 évesen

²⁹ <https://alfoldiregiomagazin.hu/2016/09/olimpia-2024-tovabb-tart-a-kotelhuzas-az-olasz-olimpiai-bizottsag-es-roma-fopolgarmestere-kozott/>

³⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/Koz%C3%A1k_Danuta

³¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Keleti_%C3%81gnes

visszavonult sportoló mihez kezd majd a további életében, mitől fogja hasznosnak érezni magát. Ezzel jelenleg Cseh László is szembesül, aki a tavalyi visszavonulása óta sem tudta eldönteni, mihez kezdjen majd a későbbiekben.

És főleg nem oldja meg azok problémáját, akik nem lettek érmesek olimpián, vagy Európa- vagy világbajnokságon érték el kiváló eredményt. Ennek az „igazságtalanságnak” adott hangot Verrasztó Dávid úszó, aki „csak” két világbajnoki ezüst, valamint három Európa-bajnoki arany és két ezüstéremmel és egy olimpiai 4. helyezéssel rendelkezik. Rövidesen 35 éves lesz, de ő nem fog részesülni olimpiai járadékban, így mindenképpen szükséges lesz, hogy dolgozzon. Rendelkezik ugyan szakács végzettséggel, és jelenleg testvérével kávézót vezetnek, de ez még nem biztos, hogy végleges megoldás lesz az életében.

Ez a támogatási forma tehát csak egy szűk réteg anyagi gondját oldja meg, de nem segít a pályaválasztási döntésben, és a pályaszocializáció sem valósul meg. (<https://emmiugyfelszolgalat.gov.hu/sportigazgatas/olimpiai-jaradek>)

4.5. Európai jó gyakorlatok a kettős karrierre

Teljesen kialakult, minden ország számára alkalmazható, tökéletesen működő kettős karrier modell még nem létezik, de az irányelvek figyelembevételével számos jó példával találkozunk Európában.

Franciaországban az élsportoló iskolájának biztosítani kell a személyre szabott vizsgaidőpont megtervezését, és lehetővé kell tenni a magánórákat is. Megkövetelik az egyetemektől, hogy előnyben részesítsék az élsportolók beiratkozását. Ők elnyújthatják a tanulmányaik időtartamát, bónuszokat szerezhetnek. Megszervezik azt is, hogy minden évben 20 élsportoló juthat hozzá olyan képzéshez, ahol felvételi vizsga nélkül gyógytornász végzettséget szerezhetnek, beszámítva a sportolók informális tapasztalatait. Azzal is próbálják segíteni az élsportolókat, hogy 23 képesítést szerezhetnek Országos Sport Oktató Bizonyítványra. Ehhez azonban eleget kell tenniük a vizsgával kapcsolatos követelményeknek.

Spanyolországban, létezik egy úgynevezett Sportoló Ellátó Szolgáltatás (SAE) egy központban, ahol egyedi figyelmet fordítanak a sportoló életútján várható szakaszokra, különösképpen a tanulmányok befejezését követően, legyen az középfokú oktatás, vagy egyetemi oktatás, valamint a sportból történő visszavonulásuk után. Segítenek az első munkatapasztalatok megszerzésében is a helyi vállalkozások segítségével.

Svédországban 51 középfokú sportiskola működik a svéd Sportszövetség pártfogása alatt szerte az országban. Ezek az iskolák koordinálják a diáksportolók edzését és tanulmányi ütemtervét egyes sportágak követelményeihez igazodva, valamint jó sportolási lehetőségeket és támogatást biztosítanak. Ezekben az iskolákban lehetővé teszik a sportolók számára, hogy érettségi után egyetemi szinten folytassák tanulmányaikat. A Malmöi Egyetem Sportakadémiája támogatja az élsportolókat az egyetemi tanulmányaik első évében. A sportoló tanulók rendelkezésére nem csak orvosi, pszichológiai, táplálkozási tanácsadás áll, hanem karriertanácsadás is. A program keretében 25 órás szakértői támogatást vehetnek igénybe az élsportolók.

Az Egyesült Királyságban a Tehetséges Sportolók Ösztöndíj Programja (TASS) foglalkozik az élsportolók kettős karrierjének támogatásával. Létrehoztak egy képzést a szakemberek számára. Ez a TALS (Tehetséges Sportolók Életmód Támogatására), mely 4-es szintű EQF-nek felel meg³². Így szakemberek (vezetőedzők, menedzserek) tudják segíteni a sportolót a kettős karrier megvalósításában.

Angliában a Szektor Szakképzési Tanács "Aktív Tudás" részlege működteti a Haladó Gyakornokság Sport Kiválóság programot a szakmai oktatásban. A program segíti a sportolókat abban, hogy felismerjék és erősítsék a képességeiket. A technikai, fizikai, pszichológiai tanácsadás mellett tágabb kérdésekkel is foglalkoznak, mint pl. az egészség, a szakmai előmenetel, az életmód, a kommunikáció, és a biztonság.

Belgiumban a tornában, teniszben, úszásban versenyző sportolók kaphatják meg az „ígéretes fiatal sportoló” címet. Ők az edzéseken való részvétel miatt az általános iskolából hetente 6 órát hiányozhatnak, a versenyeken való részvétel miatt évente 10 és fél napot hiányozhatnak.

³² European Qualifications Framework

Dániában hetente egy óra kiegészítő oktatás költségét fedezi a Team Denmark és a NOC, amennyiben országos versenyen vesz részt a sportoló. Ezen kívül együttműködik az Adecco (egyébként Magyarországon is jelenlevő) humánerőforrás-szolgáltató céggel, amely segíti a sportolók részállású, rugalmas munkaidőbeosztású munkahelyen történő elhelyezkedését európai viszonylatban.

Hollandiában a holland Oktatási Minisztérium vezetésével a Johan Cruyff Egyetem testre szabott tanulmányi programokat kínál öt Regionális Szakképzési Központban az élsportolók számára mindenféle sportágban. Ennek során EQF 3 és 4 szintű végzettségeket szerezhetnek, mellyel elhelyezkedhetnek asszisztens edzőnek, rendezvényszervezőnek vagy sportmarketing szakmában.

Belgiumban a testnevelési mesterfokozati program keretén belül a brüsszeli Vrije Universiteit kifejlesztette az individualizált Elit Sportkarrier nevezetű tanösvényt. Ez a tanösvény lehetővé teszi az élsportolók számára nemcsak azt, hogy elkerüljék a lehetséges fizikai túlterhelést, de megtanítja őket arra is, hogyan kell alkalmazni az elméleti ismereteket és a megszerzett alkalmazott készségeket a testnevelési program kurzusaiban (pl. menedzsment, sportpszichológia, biomechanikai, anatómiai). Így aktívan használják a megszerzett kompetenciáikat, miközben felkészülnek a sport utáni karrierre (pl. testnevelő tanár, fitness menedzser edző vagy sportmenedzser), miközben az egyetemen tanulnak. Kimutatták, hogy a sportoló-tanulók jobb tanulmányi eredményeket érnek el az átlagos hallgatóknál.

Németországban a Sport Aid Foundation anyagi kártérítést biztosít azoknak az országos vállalatoknak, amelyek sportolókat alkalmaznak, és a sportoló távolléte miatt jövedelemkiesést szenvednek el. A vállalatok olyan gyakornoki beosztásokat és foglalkoztatást kínálnak, amelyek kompatibilisek a teljes munkaidős versenysporttal.

Luxemburgban az állam biztosít minden sportszövetségek által kiadott engedéllyel rendelkező sportolót, mely fedezi a sporttal összefüggő sérüléseket.

Írországban a Kelta Játékos Egyesület és a Kelta Atlétikai Szövetség létrehozott egy olyan jóléti programot, amely lehetővé teszi a karrierfejlesztési programhoz való hozzáférést. A karrier program részei:

- karrier kezdőcsomag
- karrierfejlesztő csomag
- üzleti oktatás
- üzlet indítás és fejlesztés
- továbbképzés.

(A sportolók kettős karrierjéről szóló Európai Unió irányelvek

Ajánlott módszerek az élsportolók kettős karrierjének támogatásáról, 2012)

4.6. Magyarországon alkalmazható kettős karrier modell

Egy jól működő kettős karrier modell kidolgozása meghaladná a dolgozat célját, terjedelmét, de néhány jó elemet kiemelnék, illetve a külföldi tapasztalatok alapján úgy látom, hogy nálunk is hasznos lenne beépíteni a rendszerbe.

A sportakadémiák rendszere nálunk is jól működik, egyre több sportágban lesz majd elérhető. Fontos lenne azonban, hogy ne csak Budapesten legyen minden akadémia. Az akadémiákat kiegészítik a sport tagozatos gimnáziumi osztályok, melyeknek külön tanterve van, amely figyelembe veszi a sportolók igényeit, körülményeit. A tehetséges és eredményes sportolókat támogatják a továbbtanulásban is, elsősorban a felsőfokú tanulmányok megszerzésében. Ez az ösztöndíjon kívül a tanulásban is segít, mentorálási és rugalmas vizsgázási lehetőség biztosításával. Az élsportolóknak járó ösztöndíjlehetőségek is jók, több lehetőséggel kiegészítve enyhítik a sportolók anyagi terheit. A sportolók egészségügyi biztosítása megoldott. A sportolóknak edzés és versenyzési lehetőséget biztosítanak, de táplálkozási, pszichológusi segítséget a válogatott sportolók kapnak.

A magyar rendszerből teljesen hiányzik azonban a középfokú szakmai tanulás támogatása és a munkavállalói, vállalkozási ismeretek oktatása. A sportolókat nem támogatják a sportolói pályafutás alatti gyakornoki vagy munkahelyi lehetőséggel. Nem jár támogatás azoknak a munkáltatóknak sem, akik sportolókat foglalkoztatnak. A sportolók edzőit, ügynökeit sem készítik fel a pályatanácsadási szerepre, és ezzel foglalkozó szakember sem áll rendelkezésre. Ez az iskolákban sem megoldott, tehát ott sem kaphatnak szakszerű segítséget. Pedig a szülők is nyugodtabban lennének, és jobban

támogatnák gyermekük sportolását, ha lenne „B” terv arra az esetre, ha gyermekükből nem lesz élsportoló vagy egy sérülés miatt korán abba kell hagyniuk a versenysportot.

Véleményem szerint nagyon fontos lenne egy olyan központ létrehozása, ahonnan segítséget kérhetne a sportoló pályafutásának vége felé. Nagyon nehéz meghozni azt a döntést, hogy egy élsportoló mikor fejezze be a sportolói életútját, és mit csináljon azután. Ebben a központban lehetne munkaerőpiaci, álláskeresési, vállalkozási, üzleti, munkajogi ismereteket is oktatni. Igény szerint csoportos vagy egyéni tanácsadást kérhetnének a sportolók akár többször is, amikor olyan életszakaszba kerülnek, hogy segítségre van szükségük.

Az előbbieket összefoglalását láthatjuk a következő ábrán:

9. ábra: Saját szerkesztés: A kettős karrier elemei

5. Összegzés

A XXI. század elejétől a pályaorientáció új szemlélete, az életút-támogató pályaorientációs tevékenység (lifelong guidance) terjedt el. Az új szemlélet létjogosultságát különösen igazolja a sportolók életútja, hiszen az ő életpályájuk több szakaszból áll a nem sportolókéhoz képest. A tanulás után ugyanis nem feltétlenül következik a munkába állás szakasza, az eltolódik a sportolói pályafutás befejezésére. A sportolói pályafutás befejezésének ideje nagyon egyéni, függ a sportágtól, a sportoló teljesítőképességétől, eredményességétől, egészségétől. A sportolók pályaorientációnak sajátosságait kerestem a dolgozatomban. Ennek felmérésére kérdőíves felmérést és interjút alkalmaztam. A kérdőívet 50 fő töltötte ki, jellemzően gimnáziumba járó diákok, így a mintavétel nem volt reprezentatív. Ezt az interjúkkal próbáltam ellensúlyozni. Interjút készítettem egy volt válogatott sportolóval, pszichológussal, egy sporttagozatos osztállyal rendelkező iskola pályaorientációs tevékenységet szervező igazgatójával.

A sportolók pályaorientációjának sajátosságai az életkorból, az iskolai tanulmányok hiányából, elhúzódasából, a sport melletti egyéb tevékenység iránti érdektelenségből, a sportolókra jellemző személyes kompetenciákból, a sportpályafutás alatti anyagi helyzetből, a sportolók között kialakult kapcsolatokból, a nyelvismeretből következnek.

A sportolók pályaválasztásának, pályaorientációjának sajátosságaira, problémáira már a 2000. évek elején felfigyeltek az Európai Unió sporttal foglalkozó szervezetei. A megoldást a kettős karrier alkalmazásában látják. Ennek lényege, hogy a sportolót támogatni kell abban, hogy már a sportolói pályafutás alatt tanuljon, akár egyetemet végezzen vagy munkát végezzen. Ehhez olyan partnerekre van szükség, akik vállalják a sportolókkal járó többletmunkát. A gimnáziumok, egyetemek a sportoló magas hiányzásának elfogadását, a pótlásban való segítségnyújtást, a többszöri vizsgázási lehetőség biztosítását, mentorálást adhatják a sportolónak. A munkahelyek gyakornoki lehetőségek, részállás biztosításával, olyan munkahelyek kialakításával, ahol az időnkénti hiányzás elfogadják, segíthetik a sportolókat. Ezt főleg akkor tudják biztosítani, ha cserébe az állam vagy a sportalap anyagilag is kárpótolja őket.

Az Európai Unió 36 Iránymutatás kidolgozásával segíti az egyes országok döntéshozóit a sportolók hatékony támogatásának lehetőségeiről. Ezek alapján számos európai ország, köztük Magyarország is, támogatja sportolóikat. Magyarországon lehetőség van sporttagozatos gimnáziumi osztályokban tanulni, sportakadémián magasabb sportolási, edzési lehetőségeket biztosítanak, több szolgáltatás elérhető (pl. pszichológus, táplálkozási tanácsadás, balesetbiztosítás). Egyetemekkel kötött szerződés alapján az egyetemek biztosítják a rugalmasabb tanrendet, vizsgázási lehetőséget a sportolóknak. Ösztöndíj rendszeren keresztül anyagilag is támogatják a sportolókat. Kiemelt jelentőségű az olimpiai érmesek járadékának folyósítása. A lehetőségekről az érintettek is tudnak, sokan élnek vele.

A sok erőfeszítés ellenére mégis azt kell megállapítani, hogy a rendszer nem tökéletes. Nem foglalkozik a megfelelő szakma kiválasztásával, az utógondozással, ami a sportolóknál különösen fontos, hiszen a sportpályafutás végén sokszor hirtelen kezdik meg a munkát, így kevés idő áll rendelkezésre a megfelelő pályaválasztásra, arra való felkészülésre. Hiányzik a rendszerből a megfelelő munkavállalói ismeretek, vállalkozási ismeretek átadása. A felmérés során az derült ki, hogy a sportolók úgy érzik, hogy nagyobb az önismeretük az átlagembernél, de elsősorban a sportoláshoz szükséges kompetenciákra koncentrálnak, így a sportpályafutás után nagyobb szükségük lenne tanácsadásra ebből a szempontból is. Nem vetik el a csoportos tanácsadást, de elsősorban egyéni tanácsadásra lenne szükségük.

A külföldi jó gyakorlatok alapján azt állapíthatom meg, hogy a magyar rendszerből teljesen hiányzik a gyakornoki lehetőség, a sportolókat foglalkoztató vállalkozások támogatása. Az edzők, ügynökök nincsenek felkészítve a sportolók munkavállalási lehetőségeinek, kompetenciáinak megismerése, megismertetésére.

Ezeket nem csak a felmérés és saját tapasztalataim támasztják alá, hanem Csisztu Zsuzsa, egykori olimpikon tornász véleménye³³ is, mely a Nők lapja 2022/9. számában jelent meg a nemrég elhunyt Csollány Szilveszterre (2000-ben Sydney-ben gyűrűn olimpiai bajnok tornászunkra) emlékezve:

³³ Nők lapja 2022. év 9. szám 32. oldal

„Sok sportoló hatalmas dilemmája, hogy a sikeres karrier után ugyan mit fog tudni kezdeni az élettel, talál-e olyan célt, örömet, szenvedélyt, ami addig hevítette. Ez egyelőre megoldatlan kérdés, az úgynevezett életútprogrammal ugyan igyekeznek megoldást találni rá, de a rendszer nem tökéletes. Vannak, akik szerencsések, és egy új lehetőség révén ismét megtalálják önmagukat, vagy új hivatásra lelnek, amelyben megint kiteljesedhetnek az életben, ám sok egykor csodált, nagyság csak ténfereg a visszavonulás után.”

Segíteni kell tehát a sportolókat a versenyzés alatt és után is a pályaorientációhoz, pályaszocializációhoz kapcsolódó tanácsadással, a kettős karrier lehetőségének biztosításával, hogy egész életükben megállják a helyüket, mindig büszkék lehessünk rájuk, és kimagasló munkabírást, képességeiket kamatoztatni tudják az ország javára az élsport után is.

6. Summary

A new form of career guidance, the lifelong career guidance has started to spread from the beginning of the 21st century. The importance of this opinion is especially highlighted when one looks at the life of professional athletes as their careers consist of more, easily distinguishable parts than non-athletes'. The reason behind this is that in between the educational and working parts, there are the years of being a professional athlete. The end of this period depends on the chosen sport, the performance, the athlete's results and health situation.

In my thesis, I attempted to find the particularities in athletes' career guidance. As a method, I used questionnaires and interviews. My questionnaire was filled by 50 people, mostly students of secondary schools which made my sampling unrepresentative. I offset this by interviews. I interviewed three retired professional athletes, a psychologist and a career guidance specialist director of a school with a dedicated sports class.

Differences in career paths of athletes are usually originate from age, lack or prolongment of education, athletes' disinterest in activities other than sport, personal competences, financial situation, connections formed between athletes and language capabilities.

The issue of career guidance in the lives of professional athletes has already been noted by the European Union's certain organisations at the beginning of the 21st century. Their solution is the 'double career' idea. This idea supports the professional athlete in his or her education, graduation or employment even over the years of the active career. In order to bring this to life, an athlete needs partners who are ready to take the burden of dealing with an athlete. Educational institutions have to accept the athlete's rare attendance in class, help with the arrear, provide extra examination options and mentoring. Employers have to offer internships or part-time jobs and flexible working hours where occasional absences are acceptable. These kind of concessions are usually financially compensated by the state or sports funds.

The European Union helps the decision makers by creating 36 policies of supporting athletes efficiently. Based on these policies, a great number of European countries, including Hungary, have started to support their professional athletes. In

Hungary, there is the opportunity to choose dedicated sports classes in numerous secondary schools or to join sports academies with elite training and development possibilities where psychologists, nutritionists or insurance plans are available. Speaking of universities, special contracts guarantee more flexible academic progress and extra examination opportunities. Scholarship systems are widely established, too. Olympic allowance for medal winners is a significant benefit. These opportunities are known by the people of relevance and many take these chances to advance in their lives.

The system, however, is not perfect despite the great efforts. There is a lack of support in career choice and aftercare, both of them is particularly important when speaking of professional athletes as they tend to switch to civil jobs fairly quickly after retirement. There is a general lack of employment and enterprise knowledge support in the system.

My questionnaire found that athletes believe to have higher than average self-knowledge, but they solely focus on competences used in their professional career – so they need guidance after retirement. They don't reject group consulting but they are mostly in need of individual consulting.

Compared to good practices in Western Europe, Hungary completely lacks internship programmes and financial aid to companies who employ professional athletes. Coaches, trainers and agents are not prepared to support athletes in finding civil employment or even to help them realise their capabilities and competencies.

Irodalomjegyzék

2004. évi I. törvény a sportról I. fejezet 1. §. (4)

2011. évi CXCV. törvény 62. §. (1) 1. pont

2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről 112. §. (1)

303/2019. (XII. 12.) Korm. rendelet a sportakadémiákról

A sportolók kettős karrierjéről szóló Európai Unió irányelvek

Ajánlott módszerek az élsportolók kettős karrierjének támogatásáról

Elfogadta az EU Oktatás és Képzés a Sportban Szakcsoportja a 2012 szeptember 28-án tartott poznańi gyűlésén

Az élethosszig tartó pályaorientációs szakpolitika fejlesztése: Európai Kézikönyv, Nemzeti Munkaügyi Hivatal (Budapest, Magyarország 2013)

Borbély-Pecze Tibor Bors (2010): Az életút-támogató pályaorientáció rendszere - Habilitációs téziszfüzet, ELTE PPK, Budapest.

Borbély-Pecze Tibor Bors: Az életút-támogató pályaorientáció rendszere változó gazdasági és társadalmi környezetben (Munkaügyi Szemle 60. évf. 2017. 1. szám)

EU Guidelines on Dual Careers of Athletes Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport Approved by the EU Expert Group "Education & Training in Sport" at its meeting in Poznań on 28 September 2012

https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf

Faragó Beatrix (2021): A területi tőke, a tehetségmenedzsment és a sportolói kettős karrier kölcsönhatásának vizsgálata, Doktori értekezés, Győr.

Faragó Beatrix – Konczosné Szombathelyi Márta: Sportolói életpálya modell beágyazódottsága a sportol nemzet sportstratégiájába

(Letöltés: 2022. 03. 25.:

https://kgk.sze.hu/images/dokumentumok/kautzkiadvany2017/Farago_Konczosne_Kautz_2017.pdf

Fehér Könyv a Sportról, Az Európai Községek Bizottsága, Brüsszel, 2007 AZ EURÓPAI KÖZSÉGEK BIZOTTSÁGA (Brüsszel, 11.07.2007 COM (2007) 391 végleges)

Letöltés 2022.03.20.:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=HU>

Györfy Ágnes(2019) Van-e élet az (él)sport után? *HONVÉDORVOS*, 2019. (71) 3–4. szám.

Köves Pál – Párnitzky Gábor: Általános statisztika, Közgazdasági és jogi Könyvkiadó, Budapest 1981

Dr. Móre Mariann: A tanácsadás elmélete

Tanulási segédanyag a Debreceni Egyetem Emberi Erőforrás Tanácsadó mesterképzés hallgatói számára Letöltés: 2022.03.13.

https://moremariann.webnode.hu/_files/200000084-65258661f4/A%20tan%C3%A1csad%C3%A1s%20elm%C3%A9lete%20tananyag.pdf

Nők lapja 2022. év 9. szám 32. oldal

Pogátsnik Monika: Műszaki képzésben tanuló fiatalok pályaeérdeklődésének, pályaaattitűdjének alakulása és a pályaaorientáció szerepe, Doktori értekezés 2018.

<https://24.hu/sport/2019/03/29/darts-raymond-van-barneveld-visszavonul/> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://alfoldiregiomagazin.hu/2016/09/olimpia-2024-tovabb-tart-a-kotelhuzas-az-olasz-olimpiai-bizottsag-es-roma-fopolgarmestere-kozott/> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.blikk.hu/sport/magyar-foci/gyepes-gabor-focista-etterem-koronavirus-vendeglatas-munka/cjqyqq> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.cnn.com/2019/11/13/ryan-lochte-went-from-earning-millions-to-living-paycheck-to-paycheck.html> Letöltés: 2022. 03.31.

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-secondary-education-2_hu Letöltés: 2022. 03.31.

<https://emmiugyfelszolgalat.gov.hu/sportigazgatas/olimpiai-jaradek> Letöltés: 2022. 03.31.

https://www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/felveteli_tajekoztato/FFT_2022A/2_pontszamitas/24_tobbletpontok/247_sporteredmeny Letöltés: 2022. 03.31.

https://index.hu/gazdasag/2018/06/12/wichmann_bezar_kazinczy_utca_2018/ Letöltés: 2022. 03.31.

https://index.hu/sport/alapvonal/2020/06/05/farkas_peter_birkozas_1992_barcelona_ara_nyerem/ Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.independent.co.uk/sport/general/others/boxing-holyfield-s-life-goes-under-the-hammer-8210385.html> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.mtkbudapest.hu/hu/galeria?page=50> Letöltés: 2022. 03.31.

https://www.nemzetisport.hu/egyeb_egyeni/darts-ez-am-a-meglepetes-van-barneveld-januaban-visszater-2785637 Letöltés: 2022. 03.31.

https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/sportiskolai_nevelas_kerettantervek Letöltés: 2022. 03.31.

<http://olimpia.hu/eletut-program> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.origo.hu/sport/egyeni/20190712-az-eladosodott-boris-becker-elarvereztette-trofeait.html> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.pfla.hu/?q=static/kollegium> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.sandorkaroly.hu/hu/akademia-bemutatasa> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.sandorkaroly.hu/hu/letesitmenyeink> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.sportskeeda.com/football/5-legendary-footballers-went-rich-broke-ronaldinho-maradona> Letöltés: 2022. 03.31.

https://www.sukoro.hu/index.php?pg=news_7_1574 Letöltés: 2022. 03.31.

<https://szabadfold.hu/riport/cipoapolo-bokszfenomen-gedo-gyorgy-portreja-287651/> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://www.travelo.hu/boresgasztro/20181119-nagybritannia-london-usain-bolt-ettermet-nyitott.html> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://turizmus.com/szallashely-vendeglatas/ettermet-nyitott-kasas-tamas-1122239> Letöltés: 2022. 03.31.

<https://unisport.hu/egyetem-allatorvoslas-es-persze-vizilabda/> Letöltés: 2022. 05.11.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Keleti_%C3%81gnes Letöltés: 2022. 03.31.

https://hu.wikipedia.org/wiki/Koz%C3%A1k_Danuta Letöltés: 2022. 03.31.

1. számú melléklet: Pályaorientációs kérdőív

2022.04.19. 11:23

Pályaorientáció kérdőív

Pályaorientáció kérdőív

Kedves Válaszadói!

Guberné Czimer Andrea vagyok, az Óbudai Egyetem Pályaorientáció szakterületen pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szakos hallgatója.

A záróvizsga dolgozat elkészítéséhez van szükségem az alábbi kérdőív válaszaira. Záródolgozatomban arra keresem a választ, hogy a sportolók mennyire felkészültek a sportolói karrierjük utáni életre. A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim, a válaszokat kizárólag a záródolgozatomhoz használom fel.

Köszönöm, hogy vállalja a kérdőív kitöltését! A kérdőív kitöltése kb. 10-15 percet vesz igénybe.

A legtöbb kérdés után lehetőség van szövegesen is kifejtetni a választ. Ide írhatja azokat az észrevételeket is, melyek nem szerepelnek a válaszadási listában, de segítenek átlagosabban megérteni a választát. Kérem, hogy éljen a lehetőséggel!

 guberandrea@gmail.com (nincs megosztva) Fiókváltás

Jelenleg profi játékos?

☐ igen

☐ nem

Mi a sportága?

Saját válasz

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc34kXNk6h4N0e8OndS3h2xNzwVCN20tBT-Eoy73eULXg/viewform>

1/7

Hány éves?

- ☐ 18 alatt
- ☐ 18-25 között
- ☐ 26-30 között
- ☐ 31-35 között
- ☐ 35 felett

Milyen szintű versenyző (volt) profiként?

- ☐ megyei szintű
- ☐ országos szintű
- ☐ válogatott szintű

Hány éves korától számítja magát profi játékosnak?

- ☐ 7-10
- ☐ 11-14
- ☐ 15-18
- ☐ 19-21
- ☐ 21 felett

Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

- ☐ 8 általános
- ☐ érettségi
- ☐ főiskola, egyetem

Össze tudja/tudta egyeztetni az iskolát a sporttal?

- ☐ igen, úgy járok/jártam iskolába mint a nem sportoló diákok
- ☐ igen, de sok segítséget kapok az iskolától (pl. csak dolgozatok megírására járok be, külön segítséget kapok a tanulásban)
- ☐ igen, de csak magántanulóként
- ☐ nem, abbahagytam az elkezdett iskolát

Mi szeretett volna lenni kiskorában?

- ☐ nem emlékszem
- ☐ tűzoltó
- ☐ katona
- ☐ kukás
- ☐ óvónő
- ☐ Egyéb:

Van-e valamilyen szakmája?

- ☐ nincs
- ☐ van, mégpedig:
- ☐ Egyéb:

Ha van szakmája, mi alapján választott szakmát? Írja le röviden, miért azt a szakmát választotta!

- ☐ nincs szakmám
- ☐ Egyéb:

A sportegyesület miben segítette a sportpályafutását? Több választ is megjelölhet!

- ☐ versenyeztetés
- ☐ edzés
- ☐ étkezési tanácsadás
- ☐ életvezetési tanácsadás
- ☐ iskolaválasztás
- ☐ pszichológus
- ☐ pályaválasztási tanácsadás
- ☐ Egyéb:

Ki segített/segítene a szakmaválasztásban? Több választ is megjelölhet!

- ☐ nem segített senki, egyedül döntöttem
- ☐ szülők, rokonság
- ☐ barátok
- ☐ iskola
- ☐ pszichológus
- ☐ pályaválasztási tanácsadó
- ☐ sportegyesület
- ☐ Egyéb:

Igényelne/igényelt volna több segítséget a szakmaválasztásban?

- ☐ nem, nincs rá szükségem
- ☐ igen, az alábbi személytől/szervezettől
- ☐ Egyéb:

Miben igényelné segítséget a pályaválasztás/szakmaválasztás során? (Több választ is megjelölhet)

- ☐ nincs szükségem segítségre
- ☐ önismeret, képességeim megismerése
- ☐ iskolaválasztás
- ☐ szakmák megismerése
- ☐ Egyéb:

Ha van szakmája, akkor azt véglegesnek érzi vagy szeretne váltani?

- ☐ nincs szakmám
- ☐ véglegesnek tekintem a szakmámat
- ☐ mindenképpen szeretnék váltani
- ☐ még nem tudom, bizonytalan vagyok

Profí pályafutása során gondolkodott-e a pályaválasztáson, tervezte-e a civil életét?

- ☐ nem, csak a sportolói pályafutásomra koncentráltam
- ☐ igen, de nem volt időm/energiám ezzel komolyabban foglalkozni
- ☐ igen, tudatosan készültem egy nekem megfelelő szakmára a pályafutásom kezdetétől
- ☐ igen, tudatosan készültem egy nekem megfelelő szakmára a pályafutásom végén
- ☐ Egyéb:

Ön szerint a sportolói múlt meghatározza/meghatározta a pályaválasztását?

- ☐ igen, csak sporthoz, sportágamhoz kötődő szakmát tudok elképzelni
- ☐ igen, a sport által több lehetőséghez jutok
- ☐ igen, a sport által kevesebb lehetőséghez jutok
- ☐ nem, ha nem sportoltam volna, akkor is ugyanezt a szakmát választottam volna
- ☐ Egyéb:

Ön szerint nehezebb vagy könnyebb a pályaválasztás az élsportolónak az átlagemberhez képest?

- ☐ nem, ugyanolyan mint másnak
- ☐ nehezebb, mert
- ☐ könnyebb, mert
- ☐ Egyéb:

Ön szerint a sportpályafutás során kialakult tulajdonságai közül melyiket tudja majd használni a meglévő/leendő szakmájában?

- ☐ semmilyen
- ☐ kitartás
- ☐ önismeret
- ☐ pozitív életszemlélet
- ☐ szorgalom
- ☐ határozottság
- ☐ öntudatosság
- ☐ szerénység
- ☐ Egyéb:

Részesül-e/részesült-e sportpályafutása során ösztöndíjban?

- ☐ Magyar Tehetségért Program keretében
- ☐ Gerevich Aladár Sportösztöndíj
- ☐ Magyar Sportcsillagok Ösztöndíj
- ☐ önkormányzati támogatás
- ☐ csapat szponzor
- ☐ egyéni szponzor
- ☐ Egyébi:

Ön szerint szükség van-e, ha igen milyen formában a sportolói pályafutás után is pályaválasztási/pályamódosítási tanácsadásra?

- ☐ Nem
- ☐ Igen, csoportos tanácsadás
- ☐ Igen, hivatalos intézményekben, nincs szükség speciális sportolói tanácsadásra
- ☐ Igen, speciális egyéni tanácsadásra
- ☐ Egyéb:

Kérem, hogy ha bármi észrevétele, javaslata van a témával kapcsolatban, írja le!

Saját válasz:

Küldés

Űrlap tartalmának törlése

Google Űrlapokon soha ne adjon meg jelszavakat.

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá. [Visszaadás jelentése](#) - [Felhasználási feltételek](#)
- [Adatvédelmi irányelvek](#)

Google Űrlapok

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQL5c34kXNK6th4NDc8QndS3h2xNzwVICNJ0tftBT-Eoy73eULXg/viewform>

7/7

2. számú melléklet: Interjúk

1. interjú: korosztályos válogatott sakkozó, öttusázó, jelenleg végzős jogász hallgató

Arra kérlek, hogy foglald össze sportpályafutásodat!

Először sakkozó voltam. 4 évesen kezdtem, 14 éves koromig sakkoztam. Legjobb eredményeim kétszer voltam európa bajnok egyéniben, csapatban egyszer, korosztályos országos bajnok voltam többször is. 13 évesen váltottam az öttusára, ami nekem az volt inkább a nagy szerelem. 13 éves koromtól 20 éves koromig csináltam, válogatott voltam, kétszer voltam magyar bajnok, egyszer világbajnokságon második és egyszer Európa Bajnokságon első, csapatban. De én azt gondolom, hogy egyébként a sport az nem is csak arra volt jó, hogy jók lettek eredmények és jól érezte magát az ember, hanem mert igazából most érzem azt, hogy a későbbiekben mi mindent adott az, hogy én korábban sportoló voltam. De én már emellett készültem a jövőre is, viszont nagyon sok pluszt adott a mostani életemre az, hogy akkor sportoltam a tanulás mellett.

Most már abbahagytad a sportot?

Mostanában derült ki számomra az, hogy azért kellett újra kezdenem, mert nekem nem egy lezárt befejezés volt akkor, amikor abbahagytam, hanem egy kényszer. Akkor kerültem fel Budapestre egyetemre, aztán sérülésem is lett, és szinte kényszerből le kellett zárnom ezt az egészet. Abba kellett hagynom, mert én előtte Székesfehérváron edzettem egy teljesen más rendszerben mint Pesten. Egyik sem volt jobb vagy rosszabb mint a másik, csak más, és a szervezetemnek ez nem tett jót 18-20 évesen. Maximálisan már nem tudtam edzeni, összehangolni a tanulással. Úgy gondoltam, hogy már nem érdemes így csinálni.

Kérlek, hogy azt gondold át, hogy mennyire tudtad összehangolni a tanulással a sportot, kezdetben a sakkot?

Akkor még nagyon kicsi voltam, alsó-felső tagozatban sakkoztam, de úgy emlékszem vissza, hogy semmiről nem kellett lemondanom, mert annyira sok élménnyel gazdagodtam, hétvégeken versenyekre jártam vidékre. Külföldre is eljutottam, pl. ősszel Spanyolországba, amikor ott jó idő volt és nyilván azért ezek nagy élmények egy gyereknek. De azt mondanám, hogy szerintem sokkal többet nem csináltam volna, akkor sem, ha nem sportolok. Igen lemondással is járt az, hogy kötelezően edzések voltak, de nagyon élveztem. Nekem talán azért volt könnyebb, mert nagyon korán megtanítottak

szüleim olvasni, és amivel az első két-három év az iskolában azzal megy el, hogy az ember megtanul olvasni, számolni, és nekem ezek megvoltak, és akkor amikor a többiek esetleg otthon tanultak, akkor nekem ezekkel nem kellett foglalkoznom, és így bőven belefért az edzés is, a játék is, és egyébként minden. Azóta is azt gondolom, ha az ember jól beosztja az idejét, akkor mindent meg lehet oldani. Ezt akkor is éreztem, amikor később abbahagytam az öttusát, 20 évesen, akkor volt egy-két olyan év, hogy semmit nem csináltam. Jártam az egyetemre, de nem történt semmi. Amikor edzésre jártam, akkor tudtam, hogy van összesen két órám tanulni, akkor sokkal összeszedettebb voltam és sokkal hatékonyabban ment minden, mint amikor egész délután szabad voltam.

Voltál magántanuló?

Általános iskolában nem. Gimnazista koromban lettem az, mert sokszor a tanárok sem értették meg azt, hogy az ember elmegy hajnalban edzésre, bemegy az iskolába, már nyolc órakor fáradt és akkor iskola után még elmegy két edzésre, hazaér este hétre és akkor még nyilván készülni kéne másnapra. A magántanulóság annyiban segített, hogy legalább a házi feladatot nem kellett megcsinálnom minden nap, meg nem kellett mindig bejárnom az órákra. Ha edzőtábor volt, vagy nagyon fáradt voltam vagy hétvégén verseny volt, akkor nem mentem be. De az érettségi előtti két évben azt csináltam, hogy amit tudtam, hogy kell majd a továbbiakban, azokra a mindig bejártam és azokra mindig normálisan készültem. Ami nem volt annyira fontos, azt hanyagoltam. Nyilván felkészültem a dolgozatokra, azokat mindig megírtam, nem osztályozó vizsgáztam, de nem arra fektettem a hangsúlyt.

Kellett a segítség ahhoz, hogy fel tudjál készülni?

Az osztálytársak sokat segítettek, azzal, hogy odaadták a jegyzeteket, de a tanárok vegyesen álltak hozzá. Voltak, akik segítettek, odaadták az anyagokat, de inkább az osztálytársakra támaszkodhattam, és a szüleim segítettek mindenben, mivel nem gyenge iskolába jártam.

Miben adhattak volna a tanárok többet segítséget?

Soha nem vártam azt, hogy kevesebbet kelljen tudnom mint másoknak, csak szerintem azért lehetett volna minden tanár olyan, hogy ha nem voltam iskolában előző héten, és megkérdeztem, hogy mit csináltak, akkor mondja el, hogy mit tanított, akár a saját jegyzetéből is, vagy akár óra után odamehessek és akkor ő öt-tíz percet rám szán és akkor elmondja. De volt, aki azt mondta, hogy te vállaltad, hogy magántanuló leszel, oldd meg. Megértem őt is, de ha én tanár lennék, azért valamennyire segítenék abban egy

magántanulónak, hogy azt a 10 percet rászánom, hogy legalább ennyivel segítsem kicsit, mivel tudom, hogy ő mellette nem hazamegy és játszik, hanem tényleg csinál valamit pluszban.

Te nem külön sport osztályba jártál, hanem egy teljesen normál osztályba?

Igen, de közben váltottam, 10. osztályban. Mert az első gimnáziumban volt néhány tanár, aki azt mondta, hogy a magántanulói segítségben nem szeretne részt venni, és akkor úgy éreztem, hogy miért ne próbáljam meg másik iskolában, veszteni valóm nincs. Nagynéném egy másik gimnáziumban tanított, és mondta, hogy ott volt más is magántanuló, és nem volt vele probléma, segítették.

Segített-e az egyesület abban, hogy össze tudt egyeztetni a tanulást és a sportot (akkor már az öttusát)?

Nem, de mivel nem mindenki volt magántanuló, ezért az edzéseket a tanulókhöz igazították. Nagy segítség volt, hogy ha verseny volt, akkor nekem nem kellett iskolába járnom, igazolnom a hiányzást. Míg a többiek iskolában voltak, én pihenhettem, pótolhattam az anyagot. Azt gondolom, hogy egy olyan egyesületben, ahol 25-30 gyerek sportol az én korosztályomban, ott nem is lehet arra odafigyelni, hogy az iskolai kötelezettségekhez mérjék az edzést.

Egy nap mennyi elfoglaltságot jelentett az edzés?

Napi 6 óra. Reggel két óra úszás 8:00 óra előtt. 5:40-re jártunk úszni, 7:15-ig úsztunk és aztán délután háromtól ötig volt egy edzés meg öttől hétig. Szombatonként pedig reggeltől az öt szám egymás után.

Többet edzettél öttusázóként mint sakkozóként?

Nehéz kérdés, mert fizikailag nem lehet 12 órát edzeni. A bátyám ugyanis napi 12 órát edzett sakkozóként, de én nem tudtam volna sakkozni 12 órát edzeni naponta, mert nem tudtam 4 óránál többet egyfolytában ülni. Lehetett volna többet is edzeni öttusázóként, és mivel nekem szívem-lelkem az öttusa felé húzott, egyénileg is edzettem majdnem minden nap egy órával többet, pl. vasárnaponként futni. Úgy érzem, lett is eredménye. Nyilván a két sport teljesen más, az egyik fizikai, a másik szellemi. Ha tőlem megkérdeznék, hogy melyik sportot ajánlanám, én az öttusát mondanám. Bár az utóbbi időben nagyon sok változás történt az öttusában is, kivették a lovaglást, így szerintem nem marad sokáig az élő sportok között.

Az egyik ötlet az volt, hogy a sakkot vezetik be ötödik számként.

Igen, amikor ezt meghallottam, akkor viccelődve mondtam is, hogy akkor visszatérek a sportba. Később hallottam, hogy Kállai Gábor, nemzetközi nagymester, a Magyar Sakkszövetség PR igazgatója javasolta a sakkot az öttusa 5. számának, de úgy tűnik, hogy inkább egy ügyességi sport lesz majd a lovaglás helyett.

Térjünk vissza 10. évfolyamhoz, mert az nem csak az iskolaváltás miatt volt érdekes, hanem a tantárgyválasztás miatt is.

Nekem az volt nagy segítség, hogy a szüleim mondták, hogy próbáljak hétvégen, meg amikor még nincs verseny akkor próbálj meg előre tanulni, Nekem az volt nagyon jó, hogy egyik nyáron kimentem két hétre Angliába egy nyelvkurzusra, és 10. évfolyamon leérettségiztem angolból és onnantól kezdve nem kellett annyit iskolába járnom.

A fakultációs tárgyak közül a kémiát és a matematikát választottam, mivel real beállítottságú voltam, és ezeket a tanárokat is szerettem. Talán úgy is éreztem, hogy ez könnyebben fog menni a sport mellett.

Az osztálytársak közül vagy a sportolók közül kerültek ki a barátaid?

Az általános iskolában könnyebb volt, de serdülőként szerettem volna bulizni menni, de soha nem mentem. Nekem a buli az az volt, amikor edzőtáborban esténként nem kellett hazamenni, hanem ott akkor buliztunk. De a hétköznapiakban kiestem a társaságból, de igazából nekem a társaságom azaz öttusázó közeg volt, nem az iskolai. Mindenkivel jóban voltam, de hosszú távú barátságaim az öttusázók közül kerültek ki, ezek maradtak meg a mai napig is, mivel ott napi hat-hét órát együtt voltunk, mindenki azt csinálta, amit imádtunk és tényleg mi szabadidőnkben is együtt voltunk.

8. általános után felmerült-e benned, hogy nem gimnáziumba mész, hanem szakmát tanulsz?

Nálam nem. Már akkor is tudtam, családi hatás miatt is, hogy tovább szeretnék majd tanulni egyetemre.

Az ötödik érettségi tárgyam az informatika volt, amire külső segítséggel készültem fel. Emelt szintű érettségit akkor még nem tettem. Érettségi után biomérnök szakra jelentkeztem, és egy évet jártam. Tetszett, jól is ment, de úgy éreztem, hogy ez nem az én szakmám, nem tudnék egész életemben ezzel foglalkozni.

Tudtad, hogy mivel foglalkozik a biomérnök?

Nem igazán. Azért választottam, mert anyával megnéztük, hogy milyen szakra lehet menni matematikával és kémiával. Villamosmérnök szakon még gondolkoztam, de nem tudtam magam elképzelni villamosmérnöknek. Bajban voltam, mert amelyik

tantárgyakat szerettem, azokkal kapcsolatos egyik szakma sem érdekelt. Jogász pálya ugyan felmerült, de akkor úgy éreztem, hogy történelemből nem vagyok elég felkészült, mert nem azzal foglalkoztam többen. És a sport miatt már nem akartam több energiát a tanulásba fektetni.

Kaptál-e segítséget az iskolában a pályaválasztásban?

Talán annyit mint a többiek. Bár nem nagyon emlékszem, hogy ebben mértek, segítettek volna. Inkább a szüleimmel beszéltem ezt meg. Az edzők foglalkoztak azzal, hogy hova menjünk továbbtanulni, de ők inkább a sporttal kapcsolatos továbbtanulási lehetőségeket ajánlották, de az engem nem vonzott, és ők úgy is gondolták, hogy bennem talán több van.

Most érzem, hogy már majdnem végzett jogászként részt vehetek a sportversenyek rendezésében, szervezésében.

A biomérnöki szakmát miért hagytad ott? Mit éreztél, mi nem jó?

Nem tudtam, hogy mi lenne jó, de azt éreztem, hogy nem vagyok a helyemen. Nem láttam már értelmét, és akkor azt éreztem, hogy ez már nem épít, abba kell hagynom. Akkor szüleimmel elmentünk egy operettelőadásra, és nagyon megtetszett. Ezek után választottam az operettszínészeti szakmát, mert azt éreztem, hogy pörgős mint a sport, változatos életmód. Jó is volt, de már akkor is úgy éreztem, hogy nekem kell még mellette valami, mert sokszor hallottam, hogy nem feltétlenül a teljesítmény számít, hanem a protekció. Ezért elkezdtem a jogi egyetemet.

Mi döntött akkor a jog mellett? Mondtad, hogy már korábban is felmerült ez a szakma, de akkor elvetetted.

Arra jutottam, hogy olyan szakmát szeretnék, ami nem skatulyáz be, amivel akár vezető állásba kerülhetek, akár céghez is. Több területen is el lehet helyezkedni. Ilyen lett volna a közgazdász is, de ahhoz több matematika kellett volna, és akkor már nem akartam még sok időt rászánni. A jogi területhez is kellett ugyan emelt érettségit tenni. Ekkor a magyart választottam, mert nagyon szeretek olvasni, és nem éreztem nagy tehernek a felkészülést. Külső segítséget kértem, megfizettem, és egyénileg magántanár segítségével felkészültem.

Kaptál-e ekkor segítséget (volt) sportolóként?

Nem. De jó lett volna, de nem is tudom, hogy kitől lehetne ebben segítséget kérni. De általánosan is azt látom, pl. húgomnál is, hogy amikor pályát kell választani, akkor

nem tudják, hogy milyen szakmát válasszanak, mert nem ismerik. Másnak is jó lenne ebben segítség, nem csak a szülőktől, mert nyilván ők sem ismernek mindent.

Kaptál ösztöndíjat?

Igen, Gerevich-ösztöndíjat, de az csak pénzzel, felszereléssel jár. Tanácsadást nem kaptam.

Ha kaptál volna segítséget, akkor hamarabb kikötsz a jogi pályánál?

Erre nehéz válaszolni, mert nem érzem kudarcnak a korábbi tanulmányaimat. De a biomérnöki tanulást lehet, hogy kihagytam volna. A színészetet semmiképp nem bántam meg.

Elérkeztünk a jelenlegi életszakaszodhoz. Rövidesen végzett jogász leszel. Véglegesnek tekinted-e ezt a szakmát?

A szakmát talán igen, de a munkahelyet nem. Szeretek itt nagyon, de nem tudom magam elképzelni 20 év múlva ugyanitt. A jogi pálya sok mindent kinyit majd, és szeretnék még sok mindent kipróbálni. Pl. multicégnél dolgozni, versenyszférában. Most közigazgatásban dolgozom, de nem minden passzol az egyéniségemhez. Szerintem ami nekem a végleges lesz, az egy vállalkozás. Napi szinten gondolkodom azon, hogy mi lesz az a rés, ahol megtalálom a helyem. Szüleimnek cége van, a pandémia alatt sokat dolgoztam ott mint irodavezető, és az nagyon tetszett. Szeretem, ha magam dönthetem el, hogy ha dolgozom, van pénz, ha nem nincs pénz. Saját magamért dolgozom.

Bár most nagyon tetszik, hogy 8-17-ig tart a munkaidőm, be tudom osztani az időmet, ebben hasonlít a sporthoz. Ez a nyugodtabb időszak kell most a pörgős évek után, de hosszú távon biztosan nem lesz elég. Tetszik, hogy most egy olyan világot ismerek meg, amit eddig nem láttam. Jó a közösség, nagyon hamar beilleszkedtem, de ez nem volt nehéz, mert sportszerető a közeg.

Kérlek, hogy foglald össze, miben segített a sport!

Nagyon sokat segített, nagyon céltudatos vagyok. Alázatra nevelt, ami minden munkahelyen jó, és az életben is. A sport révén kerültem erre a munkahelyre is, széles a kapcsolati köröm. Sok sportolót ismer az ember, és velük könnyebben is tudok összhangba kerülni, még akkor is, ha nem sportoló volt, csak sportbarát.

A kudarcokból megtanultam építkezni, bár a sportkudarcok mások mint a mindennapi életben levő kudarcok. Ez egyéniség kérdése is. A sportolók között is van olyan, aki egy perc alatt túl lép rajta, más beleroskad. Nekem kell egy nap, de utána – mivel alapvetően vidám és optimista vagyok – összekapom magam. De abban segített,

hogyan megtanultam, hogy a kudarc után fel lehet állni. De a magánéleti kudarcok teljesen más helyzetek.

2.interjú: focista, jelenleg szállodaigazgató

Hány évesen lettél focista? Mikor és hova igazoltak le?

Ehhez tudni kell, hogy a szüleim tesi tanárok, igen aktívan sportoltak fiatalkorukban. Ők Pécsre jártak Testnevelési Egyetemre és ott ismerkedtek meg. Alapvetően egy sportosabb családból származom. Édesanyám atletizált, édesapám kézilabdázott, ő válogatott is volt.

Benne volt a családi vénába a sport, és így jó géneket örököltünk, testvérem is és én is. Ha jól emlékszem, akkor negyedikes voltam, amikor elkezdtem focizni Pusztaszabolcsra 1993-ban. 1994-ben indult Gárdonyban a Gázszer FC csapata, akik az utánpótlásra szerettek volna koncentrálni és ezért csináltak egy megyei válogatót. Elmentek az összes Fejér megyei általános iskolába, felmérték a 10 éves korosztályt ötödik osztálytól. 28 fő játékost szerettek volna leigazolni. Eljöttek Pusztaszabolcsra is, és kiválasztottak. Akkor a szüleim megkérdezték tőlem, hogy engem ez érdekel-e, és akkor azt mondtam, hogy én nagyon szeretek focizni, úgyhogy ez mindenképpen érdekel. Ekkor igazoltak le először, tehát 10 évesen. 1994-ben kezdtem Gárdonyban, a 28 fő egy osztályba járt, tehát nekem a csapatom volt a az osztályon. Ötödiktől nyolcadikig úgy volt alakítva az órarendünk, hogy minden nap három edzésünk volt, egy reggel, egy kora délelőtt és délután pedig egy nagyobb edzés. Iskola után ottmaradtunk az iskolában, tanulni, megcsinálni házi feladatot, satöbbi, akkor utána vacsora. Mi mind egy kollégiumba kerültünk, mivel senki nem gárdonyi volt, hanem a szélrózsa minden irányából Fejér megyéből kerültünk oda. Egy kollégiumot hoztak létre és ott voltunk kollégisták végül is. Úgyhogy ez nagyon befolyásolta az életemet. Összezárván 28-27 fiúval hétfőtől szombatig. Hétköznap edzés, minden szombaton még volt egy meccsünk is, és akkor még pénteken bent aludtunk. szombaton meccs után mentünk haza, és hétfőn kezdődött előlről. Úgyhogy ez nagyon összekovácsolt minket. A mai napig tartom a

kapcsolatot szinte minddel, és mondhatom, hogy szinte az összes barátom onnan került ki.

Te már 11-12 évesen már elkerültél otthonról.

Ez ment nyolcadikig, aztán mindenki ment tovább oda, amit ő választott. Itt Fehérváron már nem alakítottak ki egy osztályt. Én az I. István Szakközépiskolába egy másik sráccal. Ez ment egy darabig, de aztán sajnos elfogyott a pénz, úgyhogy megszüntették az akadémiát. Ekkor mindenki kereste a lehetőséget, hogy hol tudná folytatni. Engem a Duna-ferr igazolt le, így átkerültem Dunaújvárosba, ott voltam három évig. Ott is nagyon jó Akadémia volt, egy utánpótlás akadémia. Nagyon meghatározza az utánpótlást a pénz. Először a Gázszernak is volt pénze, és amikor átkerültem, akkor Dunaújvárosban is volt pénz.

Az iskolában hogy zajlott az oktatás? Ugyanúgy jártatok iskolába mint a többi gyerek?

Gárdonyiban ez úgy nézett ki, hogy egy fiatal házaspár foglalkozott velünk. Brigi néni volt az osztályfőnökünk, a férje pedig az edzőnk volt, ő tartotta a tesi órá is. Ők foglalkoztak velünk délután is, valamint a kollégiumba is kísérték. Olyanok voltunk mint egy nagy család.

Nyújtottak segítséget abban, hogy hova menjete továbbtanulni? Milyen szakmát válasszatok?

Igazából nem, ezt mindenki a saját családjával beszélte meg. Illetve ez az én esetemben úgy történt, hogy mindenképp az I. István Szakközépiskolába akartam jönni, ami egy nagyon erős nagyon nívós iskola. A szüleim egyébként le akartak beszélni, mert nem voltam annyira jó tanuló. Nagyjából négyes tanuló voltam, de ebbe az iskolába sok kellett. A szüleim nem nézték jó szemmel, hogy én ide akarok jönni, mert úgy gondolták, hogy nem fognak felvenni, de én mindenképpen ide akartam jönni és felvettek.

Miért akartál idejönni?

Azért, mert a legjobb barátom is idejött. Nem a szakmaválasztás volt a fő szempont. Közgazdaságra jelentkeztem, ami nem annyira csábító egy 14 éves fiúnak, aki focizik. Szerettem volna a barátaimmal maradni.

Gondolkodtál azon már akkor, hogy a sportolói pályafutás után mit fogsz csinálni?

Nem, akkor azt gondoltam, hogy válogatott focista leszek.

Közgazdaságtant tanultál tehát. Bevált ez a szakma?

Abból a szempontból nem volt rossz választás, hogy nagyon sok hasznos dolgot tanultam. A közgazdaságtan egy szállodavezetésnél nem árt, Jó, ha vannak ilyen alapok, egy gondolkodásmódot adott. Én úgy gondolom, hogy ez az iskola lényege, mert nagyon sok minden nem marad meg abból, amit órán tanul a gyerek, de a gondolkodásmód megmarad, és segíti a későbbiekben. Például a gépírás, ami egy hatalmas segítség most nekem. Rengeteget kell a gép előtt ülni és gépelni. És az, hogy mi anno írógépeken tanultunk és a tanárnő is nagyon szigorú volt, és nagyon megszenvedtük, és akkor nagyon utáltuk a gépírást, de most annyira nagy előnyét élvezem, hogy nem kell arra koncentrálnom, hogy hova tegyem az ujjamat.

Ha most visszaléphetnék az időben, akkor lenne jobb ötleted az iskolaválasztásban?

Nem. Nem bántam meg.

Székesfehérvárról tehát Dunaújvárosba kerültél a foci miatt. Milyen szakon folytattad a tanulmányaidat?

Ott kereskedelmit. Az egy jóval könnyebb iskola volt, és azzal hogy itt szenvedtem a tanulással, az segített ott, hogy több szabadidőm legyen délutánonként. Ott is akadémia volt, ott is kollégiumban laktunk a csapattársakkal, onnan sem tudtam hazamenni. A kollégiumban egy szinten laktunk, egy csapatban játszottunk, csak más iskolába járt mindenki. Rengeteget edzettünk, jó csapat volt. Aztán leérettségiztünk, ráadásul a Duna-ferr is elkezdett hanyatlani. Ott már el kellett gondolkodni, 18 évesen, hogy mi van, ha a foci mégsem sikerül. 18 évesen már látszani kell a tehetségnek, ha valaki a fociból akar megélni, legalábbis a nemzetközi tapasztalat ez, sajnos Magyarországon még nem tartunk itt. Én viszont csak a saját korosztályomban fociztam, nem voltam kiemelkedő játékos. Ekkor tehát el kellett gondolkoznom azon, hogy mi van, ha nem a foci. És ekkor jött a turizmus. A sport (és most nem csak a fociról beszélek, hanem más sportágakról is) azt vonja maga után, hogy emberekkel foglalkozik az ember, csapattal, és én ezt nagyon élveztem, szerettem. Úgy gondoltam, hogy a turizmus az olyan szakma, ahol

emberekkel kell foglalkozni, hogy kielégítse a vendégek igényeit. A focit továbbra sem engedtem el, a Siófok szeretett volna leigazolni, és ott volt az egyik egyetemnek turizmus szaka is.

Siófokon már profi játékos voltál?

Igen, ott már volt fizetés. Ott fociztam, és ott jártam egyetemre is.

A turizmus szakválasztás teljesen a saját döntésed volt?

Igen, teljesen önállóan döntöttem. A szüleimtől mindig megkaptam, hogy ők próbáltak terelgetni, de amit a fejembe vettem, annak úgy kellett lennie. Elmondták a véleményüket, mindig meghallgattam, de mindig eldöntöttem, hogy az lesz-e, amit ők mondtak, vagy nem. Egyébként általában nem az lett. De elfogadták a döntésem.

Edzőkkel beszéltél pályaválasztásról?

Nem.

Iskolában volt-e szó pályaválasztásról?

Általánosban nem, de ott is csak az iskolaválasztásról volt szó. Középiskolában már nem volt ilyenről szó.

Ismertél-e más szakmákat is? Mondtad, hogy emberekkel szerettél volna foglalkozni, de ettől lehetett volna mást szakmát is választani. Pl. Kereskedelem, orvos, ügyvéd, ápoló.

Tanár nem akartam lenni, mert a családban vannak tanárok (szüleim, nagymamám), és láttam azt, hogy nagyon sok munkával jár és nem feltétlenül van úgy megfizetve, ahogy kellene. Egyébként akkor meg úgy gondoltam magamról, hogy türelmem sincs ahhoz, hogy én tanár legyek. Türelmetlen embernek gondoltam magam, egyébként most is az vagyok, de ahogy idősödik az ember, úgy tudja alakítani.

Ápoló biztosan nem akartam lenni. Úgy gondolom, hogy orvosnak vagy ügyvédnek, egyébként tanárnak is születni kell. Ha nem olyan típus vagy, akkor lehet, hogy el fogod végezni, de hogy nem fogod jól érezni magad, az biztos.

Akkor nagyon ismerted magad, a saját tulajdonságaidat, biztosan tudtad, hogy mi nem szerettél volna lenni.

Igen, turizmust választottam, és ezt tanulni volt is lehetőségem Siófokon, el is végeztem, csak akkor a diplomához kellett a nyelvvizsga, de nem volt nyelvvizsgám. Azóta már megvan. Egyszer hazaugrottam Angliából és letettem a nyelvvizsgát.

Siófokon focítottál, és amikor végeztél az egyetemmel, dolgozni kezdtél?

Akkor volt egy kiválasztás, hogy feljebb kerüljek a felnőtt csapatba, de akkor jött egy sérülés, megműtötték a térdem, és onnan nagyon nehéz volt a visszaépülés. Kialakult a csapat is. Egy évre rá döntöttem úgy, hogy mivel akkor már 20 éves voltam, hogy valahogy el kell tartsam magam, a szüleim nem finanszírozhatják az életemet örökké. Úgyhogy akkor ott azt mondtam, hogy akkor félretesszük a focit és akkor keresek egy állást.

Abbahagyta a focit?

Nem hagytam abba, akkor egy harmadosztályú csapathoz igazoltam, ahol nem volt minden nap edzés, csak heti kétszer és hétvégén meccs. Ott is volt pénz, de minimális, abból nem tudtam volna fenntartani magam és akkor lett egy rendes állásom. Felköltöztem Pestre, ott éltem két-három évig. Munka mellett még fociztam, de az nem az a színvonal volt, amit megszoktam. Viszont jött egy lehetőség, és kimentem Olaszországba egy harmadosztályú csapatba, akik szerettek volna leigazolni, de annyira honvágyam volt, hogy hazajöttem. Ott voltam egyedül, nem beszéltem a nyelvet, az angolt sem, nem tudtam senkivel kommunikálni.

Itt Magyarországon nem kellett az angolt használnod a csapattársaiddal?

Nem.

Ha lett volna angol tudásod, könnyebb lett volna?

Talán egy kicsivel, de ők sem tudtak angolul. Egy-két srác volt, aki beszélt kicsit angolul, én is egy kicsit, hiszen általános iskolában és középiskolában is tanultam angolul, tehát minimális tudásom volt. Egy-két sráccal tudtam egy kicsit kommunikálni. Egyébként nagyon befogadóak voltak, és az olasz mentalitás is közel áll hozzám. Most már jól el tudnám magam képzelni ott. Visszagondolva nagyon nagy lehetőség volt, ezt az egyet bánom is, hogy nem ragadtam meg. Igaz, hogy az is harmadosztályú csapat volt, de olyan volt a profizmus mint itt NBI-es csapatnál sem.

Mit értesz profizmus alatt?

Amikor kimentünk a menedzseremmel, mondták, hogy ne hozzál mást, csak alsógatyát és cipőt. Kaptam egy hatalmas nagy táskát tele ruhákkal. Úgy kezdték, hogy felmentünk egy hegyi olasz kis faluba, ahol volt egy egy gyönyörű szép pálya. Kb. 600-an éltek a faluban, de volt egy edző komplexum. Jött velünk a vezetőedző, segédedző, pályaedző, kapusedző, volt egy külön egy jógaedző. Minden edzés végén jogáztunk, ilyen fajta profizmus Magyarországon elképzelhetetlen volt. Minden edzés után fél órát azzal töltöttünk, hogy lenyúltsák a játékosokat, megmozgatják azokat az ízületeket, izmokat, amiknek nem szabad, hogy beálljon. Masszázs volt edzés végén, orvosok volt velünk.

Lelkileg is támogattak benneteket?

Úgy nem.

Ez is közrejátszott abban, hogy hazajöttél? Meglepett, hogy te, aki 11-12 éves korodtól távol éltél a családtól, hamar hazajöttél a honvágy miatt.

Igazából nem is a honvágy miatt, hanem mert kívülállónak éreztem magam. Ráadásul volt egy barátnőm, aki nem támogatott, minden nap írogatott, hogy menjek haza, így két hét után hazajöttem.

Bánod?

Igen, kicsit kitartóbbnak kellett volna lennem. Ha lett volna mellettem valaki, akivel meg tudom beszélni, akkor biztosan nem így alakul.

Azt mondtad, hogy Olaszország előtt Budapesten dolgoztál. Mit csináltál, mit dolgoztál?

Egy bevásárlóközpontban egy boltban mint raktáros. Eladónak vettek fel, de raktárosi munkát végeztem. Szerintem azért raktak oda, mert minden más eladó nő volt, a raktári munkakör cipekedéssel is járt az áru beérkezésekor, és utána adminisztrálni is kellett.

Mikor visszajöttél Olaszországból, akkor ugyanoda mentél vissza dolgozni?

Nem, mert amikor visszajöttem, akkor itt lezárult az átigazolási időszak, mivel Olaszországban el van csúszva az átigazolási időszaka. Így nem tudtam csapathoz kerülni, így úgy döntöttem, hogy Angliába megyek dolgozni egy közvetítő cégen keresztül. Ott is raktárosként dolgoztam. A nyelvtudásom alapjai megvoltak, nyelvtant ismertem, de a szavakat nem ismertem. Ez Angliában aztán hamar megváltozott.

Próbáltam mindig angol nyelvű közegben maradni. Két okból mentem ki: szeretek utazni, szerettem volna világot látni és ehhez kell az angol nyelv. Úgy gondoltam, hogy két-három évig maradok kint. A nyelvtudásom azzal fejlődött, hogy megismertem egy jamaikai nőt, aki dolgozni nem szeretett, de sokat beszélt. Nekem ez nagyon jó volt, mert előtte 12 évig tanultam az angolt, ismertem a nyelvtant, csak nem tudtam használni a szavakat. Sokat beszélgettünk és nagyon gyorsan fejlődött a nyelvtudásom. 2006 táján az volt a tendencia, hogy munkaközvetítő cégek rengeteg magyart vittek ki, akár nyelvtudás nélkül is. Meg lehetett élni, de aki tudta a nyelvet, az nagy előnnyel járt. Mivel gyorsan megtanultam angolul, könnyebben tudtam mozogni, kerestem munkákat, először raktári munkákat. Béreltem egy házat, kijöttek a barátaim is, ami nagyon tetszett, mert szerettem társasággal együtt élni. Olyan munkát kerestem, amit ők is tudtak csinálni. Jól is lehetett vele keresni, de egyszer úgy döntöttem hogy ebből a munkából most már elég lesz. Emberekkel szeretnék foglalkozni, turizmussal szeretnék foglalkozni, ezért jelentkeztem egy szállodába recepciósna. Fel is vettek. Ez egy IBIS cég volt, és azóta is nekik dolgozom. Ez egy nagy cég, 90 országban van szállodájuk van a világban, kb. 8000. Itt lettem az éjszakai recepciósból nappali recepciós, mert jól csináltam. Később műszakvezető lettem, ebben volt egy kis szerencsém, mert a két műszakvezetőből az egyiket kinevezték egy másik szállodába igazgatónak, a másikat kirúgták, és én magamtól elkezdtem végezni a munkájukat, anélkül, hogy kérték volna. Nem volt olyan bonyolult, amit ne tudtam volna megcsinálni, előjöttek a közgázos alapok is, és egy idő után azt mondták, hogy akkor te vagy a műszakvezető. Aztán a főnököm elment egy másik városba egy szállodába igazgatónak, és ő hívott igazgatóhelyettesnek, mert nagyon szeretett és elismert. Elvállaltam, mert miért is ne vállaltam volna el? Onnan jöttem aztán vissza Magyarországra szállodaigazgatónak.

Hamar feljutottál a ranglistán.

Igen, ez alapvető különbség a nyugati országok és Magyarország között. Ott gyorsabban kap nagyobb lehetőséget az ember. Ez azért is van, mert Magyarország kicsi. A mi szállodaláncunk esetében pl. 21 szállodája van Magyarországon, Angliában több száz. Tehát nagyobbak a lehetőségek, és a fluktuáció is nagyobb. Ehhez én hozzászoktam, jönnek, mennek a recepciósok. Itt Magyarországon ez más, főleg a fiataloknál. Hamarabb ott hagyják a munkahelyet, az idősebbek ebben más szemléletűek.

Hogy érzed, milyen tulajdonságokat adott a sport, ami hasznos lett a munka világában?

Nagyon jól tudok emberekkel bánni, mondjuk úgy, simulékony vagyok. Hamar megtalálom a közös hangot, szeretek is emberekkel beszélni. De szeretek egyedül is dolgozni, felelősséget is vállalok a munkámért. Kitartó vagyok.

Ezeket a tulajdonságokat a sport fejlesztette?

Igen, én mindent a sportra fogok. Úgy gondolom, hogy én mindent a sportnak és a csapattársaimnak köszönhetek.

Látsz különbséget az egyéni és csapatsportágakban kialakult tulajdonságok között?

Igen, a csapatsportágakban nagyobb a kötődés, közös a siker. Bár az egyéni sportágakban is csapatban dolgozik az ember, de a teljesítmény és az elismerés, a kudarc is, egyéni.

Visszagondolva pályafutásodra, hogy látod, kell-e a sportoló mellett tanácsadó, mentor?

Személyes tapasztalatom az, hogy hogy nekem nem volt rá szükségem. A szüleimhez mindig fordulhattam, ők nagyon bölcs emberek. Tanárok és jó meglátásaik voltak, de soha nem befolyásoltak, hagytak dönteni mindenben. Pl. vallásban is. Úgy gondolom, hogy ha másokra hallgatok, akkor utána van rá lehetőségem, hogy hibáztassak másokat. Ha magam döntök, akkor ha esetleg az a döntés úgy alakul, ahogy terveztem, akkor jó, de ha nem jól alakul, akkor csak saját magamat hibáztatom, senki más és szerintem ez fontos. Fontos része az életnek, hogy a döntéseink után vállaljuk a felelősséget és hogyha az nem a mi döntésünk, akkor hogy tudjuk utána vállalni a felelősséget? Semmiképpen sem vezet jóra. Azért a szüleimhez akármikor fordulhatok tanácsért, és rengeteg nagyon jó barátom van, akikben feltétel nélkül megbízom. Tudom, hogy nem akarnának nekem rosszat. Nagyobb döntéseimet a barátaimmal mindig megbeszélem. Nem feltétlenül megkérdezni tőlük, hogy mit csináljak, csak mondani nekik, hogy ez van és úgy gondolom hogy errefelé fogok menni. Fontos, hogy az emberek megbeszéljék egymással a problémáikat.

3.interjú: válogatott tollaslabdázó, biomérnök, sportmenedzser

4.interjú: sporttagozatos gimnázium igazgatója

Az iskolai pályaorientáció területei közül melyekkel foglalkoznak? Melyik évfolyamokon melyikkel? Csoportosan vagy egyénileg?

Az iskolai pályaorientáció során tulajdonképpen minden területet érintünk. Csoportosan, osztályszinten és egyénileg is. Vannak állandó rendezvényeink, de különös figyelmet fordítunk osztály- és/vagy csoportspecifikus kérdésekre.

A 9. S (sportosztály) tanulásmódszertan óra van csoportbontásban hetente. A 10. évfolyamon irányultságválasztás előtt tájékoztatót tartunk diákoknak és szülőknek is, ezen kívül egyéni pályaorientációs foglalkozás is rendelkezésre áll számítógépes program segítségével. Ezt egy erre a célra továbbképzést elvégzett kolléga tartja. 11. évfolyamon fenntartói tájékoztatót tartunk (egyetem a fenntartó), és Educatio kiállításra kísérik a tanulókat. 12. évfolyamon újra megtartjuk a fenntartói tájékoztatót, nyílt napokra engedjük el a tanulókat, Educatio kiállításon való szervezett részvétellel segítjük a pályaválasztást.

Van-e olyan szakember, aki kizárólag pályaorientációval foglalkozik az iskolában?

Csak erre a feladatra nincs külön szakember.

Ha nincs külön szakember, akkor kik oldják meg az iskolában az előbbi feladatokat? Kapnak-e ezért külön díjazást?

Pályaválasztási kérdésekkel elsősorban az osztályfőnökök foglalkoznak. Az ő munkájukat segíti, illetve a szervezésben részt vállal szociális segítő, az igazgatóhelyettesek, a pályaorientációs szoftverre kiképzett kolléganő. Ők külön díjazásban részesülnek ezen feladatok után. A pályaorientációs napokra vendégelőadókat, egykori diákokat hívunk.

A sportosztályokban van-e különlegesebb, speciálisabb foglalkozás?

A sportosztályok számára ugyanúgy biztosítjuk a fent említett programokat, sőt számukra folyamatosan szervezünk speciális programokat: pl. Profi sportolók előadása, Testnevelési Egyetem meglátogatása.

Kötelező legalább egy pályaorientációs napot tartani az iskolában. Van-e ennek napnak olyan programja, amit tervszerűen, minden évben megtartanak?

Nincs állandó program, minden évben az adott kereslet-kínálat alapján döntünk a programokról. A pályaaorientációs napokon rendszeresen előkerülnek a már említett programok. A tanév során az 5-8. évfolyam jár az Alba Innovárba, Titkok Házába, ahol természettudományos foglalkozásokat szerveznek. Erdei Iskola, Paks Atomerőmű látogatása több évfolyam programja. A fenntartónk tanszékeit is minden évben meglátogatjuk.

5.interjú: pszichológus, több középiskolával való kapcsolattartás tartozik a feladatai közé

Hány iskolában foglalkozol tanulókkal?

Tavalyig kettő iskola tartozott hozzám, de az idén még egy iskolát kaptam. Minden iskolában van egy fix nap, mikor ott vagyok, és a maradék napon szükség szerint megyek az iskolákba.

Milyen foglalkozásokat tartasz?

Általában egyéni esetekkel foglalkozom. A pandémia után nagyon megnőtt a problémás esetek száma. De ha kéri, akkor csoportos foglalkozásokat is tartok, általában osztályfőnöki órákon. Ilyenkor általában az osztályfőnökkel előre egyeztetett témákkal foglalkozunk. Jellemzően konfliktuskezelés a téma vagy közösségformálás.

Fordultak-e már hozzád olyan problémával, hogy nem tudják eldönteni, hogy mit szeretnének dolgozni, vagy hova tanuljanak tovább?

Ilyen esetekkel közvetlenül még nem találkoztam. Inkább olyan problémák adódnak, hogy ha vége az iskolának, akkor fél, hogy kiszakad a megszokott közösségből, és emiatt válik depresszióssá, tanácsalanná.

Tudnál-e segíteni olyan diákoknak, akik pályaválasztással kapcsolatos kérdéseket szeretnének megbeszélni veled?

Inkább az önismeret kapcsán tudnék segíteni. Ilyenkor egyéni megbeszélést tartunk, ahol feltárjuk a főbb tulajdonságokat, érdeklődési köröket. Ahhoz, hogy alaposabb önismereti tréninget tudjak biztosítani a tanulóknak, több időre lenne szükség. Ennyi idő nem jut egy-egy diákra. A komolyabb személyiségtesztekre is több idő kellene. A kis csoportos foglalkozásokat nehéz összeegyeztetni időben. De az egyes szakmákat sem ismerem annyira, hogy ebben segíteni tudnék. Ilyenkor ajánlanám az osztályfőnököket, szülőket.

3. számú melléklet: Az általános és a sportosztályos gimnáziumok kerettanterve
Sportiskolai kerettanterv

Óraterv a kerettantervekhez – 9–12. évfolyam, középiskola				
Műveltségi területek	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar nyelv és irodalom	3	4	4	4
Első élő idegen nyelv	3	4	4	4
Második idegen nyelv	3	3	3	3
Matematika	3	3	3	3
Történelem	2	2	3	3
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Fizika	2	3	-	-
Kémia	1	2	-	-
Biológia	3	2	-	-
Földrajz	2	1	-	-
Természettudományok	-	-	2***	-
Ének-zene	1	1	-	-
Vizuális kultúra	1	1	-	-
Mozgókép-kultúra és médiaismeret	-	-	-	1
Művészetek	-	-	1	-
Digitális kultúra	2	1	2	-
Testnevelés (Sportismeretek)*	2+2+1 4+1	2+2+1 4+1	2+2+1 4+1	2+2+1 4+1
Tanulásmódszertan	1	-	-	
Sporttörténet*	1	-	-	-
Testnevelés-elmélet*	-	0,5	-	-
Sportegészségtan*	-	-	0,5	
Edzéselmélet*	-	0,5	-	-
Sport és szervezetei*			0,5	
Sportpszichológia*				0,5
Sportetika*				0,5
Közösségi nevelés	1	1	1	1
Kötött célú órakeret	-	-	4	4
Kötelező alapóraszám	33	33	30	29
Szabadon tervezhető órakeret	1	1	4	5
Maximális órakeret	34	34	34	34
A Nkt.7.§ (6) bekezdése szerinti plusz óraszám**	2	2	2	2

Forrás: https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/sportiskolai_nevelas_kerettantervek

Gimnáziumi kerettanterv: A 9–12. évfolyamok tantárgyai és heti óraszámai (2020)

Heti óraszám/évfolyam	9.	10.	11.	12.
Magyar nyelv és irodalom	3	4	4	4
Matematika	3	3	3	3
Történelem	2	2	3	3
Állampolgári ismeretek		1		
Természettudomány		2		
Kémia	1	2		
Fizika	2	3		
Biológia	3	2		
Földrajz	2	1		
Első élő idegen nyelv	3	3	4	4
Második idegen nyelv	3	3	3	3
Művészetek		1		
Ének-zene	1	1		
Vizuális kultúra	1	1		
Mozgóképkultúra és médiaismeret		1		
Digitális kultúra	2	1	2	
Testnevelés	5	5	5	5
Képességfejlesztés				
Kötött célú órakeret		4	4	
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Hittan egyházi intézményben				
Kötelező alapóraszám	32	32	30	29
Szabadon tervezhető óra	2	2	4	5
Összesített óraszám	32	32	32	29
Maximális órakeret	34	34	34	34

Forrás: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-and-learning-general-secondary-education-2_hu